

Masteroppgave

Bruk av og holdninger til engelsk i academia

En kvalitativ undersøkelse blant studenter og ansatte

Sara Helene Borgehaven

NOR4091 – Masteroppgave i nordisk, Lektorprogrammet

30 studiepoeng

Vår 2022

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Humanistisk fakultet

Sammendrag

Det engelske språket tar stadig mer plass i det norske samfunnet. Et av områdene hvor engelskbruken har økt særlig, er academia. Antallet masteroppgaver skrevet på engelsk har økt fra 9 % til 43 % på 32 år, ni av 10 doktoravhandlinger og ni av 10 forskningspublikasjoner blir nå skrevet på engelsk (NIFU, 2018; Indikatorrapporten, 2018). Denne økningen har gjort at norske myndigheter de siste tjue årene har jobbet med en språkpolitikk som skal styrke norsk språk. Med dette som utgangspunkt undersøker denne oppgaven hvilke holdninger og opplevelser studenter og vitenskapelig ansatte har til bruken av engelsk i academia. Studien ble gjennomført våren 2021, og dataene er samlet inn gjennom to spørreskjema: ett for studenter og ett for ansatte. Disse består både av åpne og lukkede spørsmål, for slik å kunne samle inn både kvalitative og kvantitative data. Det er 380 studenter og 129 ansatte som har svart på spørreskjemaene.

Studien viser at de fleste studentene ikke synes de har for mye pensum eller undervisning på engelsk. 34 % av studentene opplever imidlertid at det hender at de har problemer med å få med seg innholdet når *undervisningen* er på engelsk. Når det gjelder *pensum* på engelsk og forståelse av innholdet i dette, oppgir så mange som 42 % at det hender at de har problemer med å få med seg innholdet. Videre oppgir 45 % av studentene at de ønsker tiltak som letter arbeidet med engelsk i utdanningen sin. For de ansattes del, synes flesteparten at det ikke utfordrende å bruke engelsk i arbeidshverdagen, og de fleste synes ikke at det er utfordrende å samarbeide med ikke-norskspråklige kollegaer (60 %). Det er imidlertid 40 % som synes at dette kan være utfordrende. 44 % av de ansatte oppgir at det hender de synes det utfordrende å publisere forskning på engelsk og 53 % av de ansatte ønsker tiltak som kan lette arbeidet med publisering på engelsk.

Det er positivt at de fleste studenter og ansatte synes det er uproblematisk å studere og arbeide på engelsk. Likevel synes det nødvendig å sette inn tiltak siden det er et såpass betydelig antall som opplever problemer og som ønsker seg tiltak. Flest studenter ønsker seg innføringskurs i akademisk engelsk, etterfulgt av mer engelsk i videregående og mer fokus på språk gjennom studiet. Flesteparten av de ansatte ønsker seg økonomiske midler til språkvask. I studien drøftes det også om følgende tiltak bør vurderes: å øremerke et visst antall stillinger til norskspråklige, et større fokus på norskopplæring av utenlandske ansatte og at det gis kurs i akademisk engelsk til ansatte.

Summary

The use of English has increased in many areas of the Norwegian society. One of the domains where the use of English has increased significantly, is in higher education and research. The amount of Master's thesis written in English has increased from 9% to 43% in 32 years, nine out of 10 PhDs and nine out of 10 research publications are now written in English (NIFU, 2018; Indikatorrapporten, 2018). This increase has led the Norwegian authorities to develop a language policy that aims to strengthen the position of the Norwegian language. This study investigates the students' and the university staff's attitudes and experiences towards the increasing use of English in higher education and research. The study was carried out in the spring 2022 and the data is gathered through two questionnaires: one for the students and one for the staff. In order to gather both quantitative and qualitative data both open and closed questions were included in the questionnaires. 380 students and 129 employees participate in the study.

The study shows that most of the students do not think they have too much literature in English in their syllabus or in their classes. 34 % of the students state that they sometimes experience difficulties with comprehending the content of *lectures* held in English. 42% experience difficulties when *reading* English literature in the syllabus. 45% say they welcome measures in order to ease the work with English in their studies. As for the scientific staff, the majority do not find it difficult to teach in English, publish research in English or cooperate with non-Norwegian speaking colleagues. However, as many as 40 % state that they sometimes experience difficulties with working with non-Norwegian speaking colleagues. 44 % state that they from time to time experience difficulties with publishing research in English and 53 % would welcome measures to ease the work with English in their research publications.

It is positive that most of the students and the scientific staff do not find it problematic to study and work in English. However, based on the results, it seems to be a need for measures to ease the work with English. Most students would like introduction classes to academic English. Secondly, they want more instruction in English in upper secondary school, and thirdly, a strengthened focus on language throughout their studies. The scientific staff welcome financial aid for proofreading. This study discusses the following measures to be considered: to earmark positions for speakers of Norwegian, a strengthened focus on non-Norwegian speaking staff learning Norwegian as well as courses in academic English.

Forord

Jeg husker da jeg gikk rundt på Blindern høsten 2016 og lurte på om jeg egentlig var smart nok til å være her. Tydeligvis var jeg det, siden jeg nå (nesten 6 år senere), har levert masteroppgaven, og ikke minst - endelig kan kalle meg lektor. Dette har vært en utrolig spennende oppgave å jobbe med og jeg vil gjerne takke alle som har bidratt til den.

Jeg vil begynne med å takke alle studenter og ansatte som var tatt seg tid til å svare på undersøkelsen. Dere har bidratt med verdifull innsikt, og uten dere hadde det ikke blitt noe oppgave. Videre vil jeg takke alle i prosjektgruppa *Norsklish! – engelsk i norsk* for inspirasjon, tips, nyttige tilbakemeldinger og testing av spørreskjemaer. Takk også til min kjære søster, for at du tok på deg oppgaven med å lese korrektur.

Den største takken går til min dyktige veileder, Bente A. Svendsen. Jeg er enormt takknemlig for at du har ledet meg trygt gjennom hele prosessen: fra avgrensing av tema, til utforming av spørreskjema, og til arbeid med både innhold og struktur. Og kanskje det viktigste: at du hadde troen på prosjektet – og på meg.

Sist, men ikke minst, takk til den aller beste – min kommende mann. Takk for at du støttet og heiet på meg hele veien – og lyttet til mine små frustrasjoner som har kommet en gang iblant.

Innholdsfortegnelse

<i>Bruk av og holdninger til engelsk i academia</i>	<i>1</i>
<i>1 Innledning</i>	<i>1</i>
1.2 Oppgavens struktur og egen motivasjon	3
<i>2 Teoretiske perspektiver og tidligere forskning</i>	<i>4</i>
2.1 Holdninger til og opplevelsen av engelsk i norsk academia	4
2.3 Den senere tids globalisering, «World Englishes» og engelsk som <i>lingua franca</i>	7
2.4 Engelskens stilling i samfunnet og dens verdi	9
2.4.1 Engelskkunnskaper	9
2.4.2 Engelsk i det offentlige rom	10
2.4.3 Unges bruk av engelsk	11
2.5 Språkpolitiske retningslinjer	11
2.5.1 Norsk i hundre! og Mål og mening	12
2.5.2 Universiteter og høyskoler	13
2.5.3 Årets tildelingsbrev fra regjeringen	14
<i>3 Metode</i>	<i>16</i>
<i>3.1 Valg av metode</i>	<i>16</i>
3.2 Utvalg av respondenter	16
3.3 Utforming av spørreskjemaene	17
3.3.1 Spørreskjema til studenter	18
3.3.2 Spørreskjema til ansatte	18
3.4 Gjennomføring	18
3.5 Respondentene	19
3.5.1 Studenter	19
3.5.2 Ansatte	21
<i>4 Resultater</i>	<i>23</i>
4.1 Bruk av engelsk	23
4.2 Undervisning	24
4.2.1 Forskjeller mellom bachelor- og masternivå	24
4.2.2 utfordringer med undervisning på engelsk	28

4.3 Pensum	30
4.3.1 Fordeler og ulemper med engelsk pensum	31
4.4 Språkvalg i masteroppgaver.....	32
4.5 Ansatte.....	34
4.6 Kjønnforskjeller.....	36
4.7 Opplevd behov for eventuelle tiltak hos studenter og ansatte.....	38
5 Diskusjon.....	41
5.2 Studenters opplevelse av undervisning og oppgaveskriving	42
5.3 Ansattes opplevelse av engelsk i akademia	43
5.4 Aktuelle tiltak overfor studenter og ansatte	44
5.4.1 Engelsk i videregående, innføringskurs og fokus på språk	45
5.4.2 Språkvask, arbeid med norsk fagspråk og norskopplæring av utenlandske ansatte	46
5 Konklusjon	50
Referanser	51
Vedlegg 1: Spørreskjema til studenter.....	57
Vedlegg 2: Spørreskjema til ansatte	65

1 Innledning

1.1 Emne, relevans og forskningsspørsmål

Emnet for denne oppgaven er studenters og vitenskapelige ansattes bruk av, holdninger til og opplevelse av engelsk i academia. Engelsk brukes i Norge i dag i mange områder av samfunnet. Et område hvor engelskbruken har økt mye de siste årene, er academia (f.eks. Ljosland 2007; NIFU 2018; Schwach & Elken, 2018). NIFU (2018) har for eksempel vist at antall masteroppgaver skrevet på engelsk, har økt fra 9 % til 43 % på 32 år, i perioden 1986–2018. Andelen engelskspråklige emnetilbud ved norske utdanningsinstitusjoner steg fra 8,9 % i 2007 til 19,6 % i 2016 (Schwach & Elken, 2018). I tillegg blir så mange som 9 av 10 doktoravhandlinger og 9 av 10 forskningspublikasjoner, skrevet på engelsk (NIFU, 2018; Indikatorrapporten, 2018).

Den økte bruken av engelsk i academia over tid har fått mange til å reagere. Forskere har uttrykt en frykt for domenetap (Ljosland 2008; Mæhlum 2007), og Språkrådet har over lang tid og i mange kanaler uttrykt sin bekymring og talt sterkt for at vi må utvikle et godt norsk fagspråk (se f.eks. Haga, 2021; NRK, 2017). Høsten 2021 fikk debatten høy temperatur. Debatten foregikk stort sett i Khrono, en nettavis for høyere utdanning og forskning som utgis av Oslo Met. Der stilte professor i freds- og konfliktforskning, Cecilie Hellestveit, spørsmål ved andelen utenlandske forskere ved norske utdanningsinstitusjoner, noe hun senere ble kåret til årets navn i academia for (Løkeland-Stai & Vartdal, 2021). Hellestveits innspill vakte store reaksjoner, særlig hos professor Curt Rice, rektor ved NMBU, som ba pressen om ikke å sitere henne. Dette beklaget han senere, men Hellestveit fikk flere reaksjoner: Hennes forespørsel om å forelese ble trukket tilbake og hun fikk beskjed om «å ligge lavt» (Tønnessen & Lie, 2021). Videre møttes Hellestveit og Rice på hver sin side i Debatten «Ikke lenger good enough» på NRK 11. november i 2021. På den ene siden av debatten, nærmest som «forkjempere» for norsk i academia, sto direktør for Språkrådet, Åse Wetås, forsknings- og høyere utdanningsminister, Ola Borten Moe, og Cecilie Hellestveit, mens Rice og førsteamanuensis ved NHH, Aksel Mjøs, sto på motsatt side, posisjonert nærmest som «forkjempere» for engelsk i academia. Den nyinnsatte regjeringen, høsten 2021 med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, har reagert på økningen av engelsk i academia og ønsker at det settes et sterkere fokus på norsk språk

(Hurdalsplattformen, 2021, s. 56). Ola Borten Moe uttalte for eksempel at han ønsket å dempe engelsk i academia og styrke og utvikle norsk fagspråk (Brandvold & Jåma, 2021). Dette er også motivert av den nye språkloven, som trådte i kraft 1. januar i år (Språklova, 2022). Formålet med loven er «å styrkje norsk språk, slik at det blir sikra som eit samfunnsberande språk som skal kunne nyttast på alle samfunnsområde og i alle delar av samfunnslivet i Noreg» (Språklova, § 1, se 2.5).

Bruken av engelsk i academia har med andre ord økt, særlig på masternivå og i de ansattes publikasjoner. Til nå er det gjort lite forskning på studenter og ansattes opplevelse av bruken. Schwach m.fl. (2012) undersøkte studenters opplevelse av pensum på engelsk i noen utvalgte studieprogram (se 2.1) Hovedtendensen var at de fleste mente at pensum på engelsk ikke var til hinder for læringen. På samme tid fant imidlertid Bogen (2012) at flesteparten av studentene i de studieprogrammene han undersøkte, ønsket seg norskspråklig pensum. Dette området trengs det rett og slett mer forskning på, og derfor ønsker jeg å bygge videre på det Schwach m.fl. (2012) og Bogen (2012) har funnet. Jeg ønsker ikke å kun se på opplevelse av engelskspråklig pensum, men opplevelsen av bruken av engelsk generelt i utdanningen. I tillegg vil jeg også se på vitenskapelig ansattes holdninger til bruken av engelsk i academia. Dette er det så vidt meg bekjent, ikke forsket på. Jeg har valgt å formulere følgende to forskningsspørsmål, som igjen er spesifisert i underspørsmål:

1. Hvilke holdninger har studenter til bruk av engelsk i utdanning?

- Hvilken opplevelse har de av å lese pensum på engelsk, å delta i undervisning på engelsk og å skrive oppgaver på engelsk?

2. Hvilke holdninger har vitenskapelig ansatte i academia til bruken av engelsk i academia?

- Hvilken opplevelse har de av å samarbeide med ikke-norskspråklige kollegaer, å undervise på engelsk, og å publisere forskning på engelsk?

I tillegg har jeg for begge grupper undersøkt hvorvidt, og i tilfellet hvilke, tiltak som de ønsker skal settes inn med tanke på eventuelle utfordringer som de måtte oppleve med bruk av engelsk. Oppgaven har med andre ord også et anvendt mål. For å finne ut av dette har jeg samlet inn en stor mengde data, da studiene gjort til nå, enten har vært små i omfang eller begrenset til visse fagområder. Studien baserer seg på to spørreskjemaer, ett til hver av gruppene, som kan avlegge hvilke holdninger studenter og ansatte har til bruken av engelsk i academia. Spørreskjemaene har jeg utviklet selv, i samarbeid med prosjektet *Norsklish* –

engelsk i norsk, som er et samarbeidsprosjekt mellom studenter og ansatte ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Sør-Øst-Norge (se metode).

1.2 Oppgavens struktur og egen motivasjon

Først i denne oppgaven vil jeg sette oppgavens tema inn i en relevant kontekst. Her vil jeg sette søkelyset på holdninger og ta for meg tidligere forskning som er gjort på engelsk i akademia. Videre ser jeg på globalisering og engelsk som et globalt språk, hvilken stilling engelsk har hatt og har i Norge i dag, og også hvilken symbolmakt som kan ligge i bruk av engelsk i en norsk sammenheng. Til slutt ser jeg på hvilke språkpolitiske retningslinjer som er relevante for oppgavens tema. Dernest kommer metodekapittelet, hvor jeg gjør jeg rede for valg av metode, utforming og gjennomføring av valgt metode. Etter dette vil jeg presentere funnene og analysere funnene, før jeg til slutt drøfter funnene i lys av tidligere forskning og drøfter hvorvidt det er nødvendig å sette i tiltak som kan lette arbeidet med engelsk for studenter og ansatte, og hvilke tiltatte som kan være aktuelle.

Vi kommer ikke unna det faktum at jeg selv er student, og derfor også på sett og vis forsker på meg selv (se 3.3). Jeg kan godt huske at da jeg først startet på universitetet, var det en stor overgang fra den engelsken vi hadde på videregående til akademisk engelsk. Jeg husker også mine medstudenters frustrasjon. De kunne for eksempel komme med uttalelser som “jeg er flink i engelsk, men den engelsken der, den er veldig tung”, eller “jeg har gitt opp den engelske boka der”. I tillegg har jeg som student opplevd at i undervisning på engelsk, kvier både jeg og mine medstudenter oss mer for å svare og at det generelt er lavere studentdeltakelse i undervisning på engelsk. Jeg opplever også at de som er mest aktive ofte har et annet førstespråk enn norsk, og dermed kanskje er mer vant til og komfortable med å uttrykke seg på et andrespråk. I løpet av studieårene ble både min egen og medstudenters frustrasjon mindre (eller i hvert fall mindre uttrykt). Likevel har nok jeg som lektorstudent i nordisk språk møtt på mindre engelsk enn gjennomsnittsstudenten i Norge (jf. Schwach & Elken, 2018).

2 Teoretiske perspektiver og tidligere forskning

2.1 Holdninger til og opplevelsen av engelsk i norsk akademia

Denne masteroppgaven undersøker altså de holdningene studenter og ansatte har til bruk av engelsk i akademia. Kulbrandstad (2015, s. 249) definerer språkholdninger som «innstillinger eller tilbøyeligheter som ligger til grunn for mer eller mindre fordelaktige eller ufordelaktige vurderinger av språk, språkvarieteter, måter som språk og språkvarieteter blir brukt på, eller andre forhold som har med språk å gjøre». Siden holdninger ikke er direkte observerbare, har det lenge vært diskutert hvordan man skal forske på holdninger (Garrett, 2010, s. 20).

Følgende sitat understreker utfordringen ved å forske på holdninger:

[...] researching language attitudes is always challenging, and so it is important to take a wide view and understand that any particular method will only be partially convincing. Research methods can only partially achieve the usual demands of reliability and validity. (Garrett, 2010, s. 59).

Garrett hevder altså at ingen metode vil være fullstendig tilfredsstillende med tanke på de «vanlige» vitenskapelige kravene til reliabilitet og validitet. Når det forskes på språkholdninger, skiller man ofte mellom *indirekte* og *direkte målinger*. *Indirekte målinger* kan gjøres gjennom for eksempel en *matched-guise test*. En *matched-guise test* er en evaluering av språkprøver uten at respondenten vet at det er holdninger som skal måles (Seim, 2005, s. 51; Garrett, 2010, s. 41). *Direkte målinger* går ut på at man spør respondentene direkte om holdningene deres (Seim, 2005, s. 50). I denne studien har jeg valgt å bruke direkte målinger av holdninger (se 3.1). Siden direkte målinger av holdninger baserer seg på selvrapportering, må man ta stilling til en rekke feilkilder. Dette handler blant om at respondentene ikke nødvendigvis er bevisst holdningene sine, noe som kan gjøre det vanskelig for dem å svare på spørreundersøkelsen (se f.eks. Svartdal, 2018). Ifølge Seim (2015, s. 50) stiller direkte målinger av holdninger store krav til informantens språklige metarefleksjon. Derfor er det viktig å tenke på hvordan spørsmålene er formulert, slik at spørreundersøkelsen ikke krever større språklig bevissthet og refleksjon enn det man kan forvente at respondentene har. En annen sentral feilkilde er i hvilken grad respondentene faktisk oppgir sine egne holdninger. Seim (2005, s. 50) påpeker at informantene ofte oppgir svar som er sosialt aksepterte fremfor å oppgi hva de faktisk mener. Holdningene kan også

være overført fra en gruppe respondenten ønsker å identifisere seg med (Svartdal, 2018). Likevel mener blant annet Rudi (1999) at det ikke er store forskjeller mellom rapportert og faktisk språkbruk, da resultatene både i hennes egen og andre norske studier har vist liten variasjon mellom rapportert og faktisk språkbruk. Det betyr at vi kan regne med en liten feilmargin, men at respondentenes svar stort sett vil være troverdig. Jeg kommer nærmere inn på dette i metodekapittelet (se kap. 3).

2.2 Tidligere forskning på holdninger til og opplevelse av engelsk i norsk

Ljosland (2008) tar for seg engelsk i akademia i Norge i sin doktoravhandling. Så vidt meg bekjent er dette den eneste doktoravhandlingen som er skrevet innenfor dette emnet. Hun ser på det engelske språkets stilling ved universiteter i Nord- og Vest-Europa. I tillegg har hun gjort en kasusstudie av et engelskspråklig studieprogram (industriell økologi) ved NTNU. Hun fant gjennom intervjuer at de fleste studentene ikke hadde problemer med å forstå forelesninger på engelsk, men noen oppga at de måtte konsentrere seg litt mer (Ljosland, 2008, s. 303). Flere oppga imidlertid at de hadde problemer med å uttrykke seg muntlig på engelsk og at de gruet seg til å holde muntlige presentasjoner eller stille spørsmål på engelsk i plenumssamtaler. I tillegg uttrykte flere at det er mer slitsomt og tidkrevende å skrive oppgaver på engelsk. De ansatte likte å holde foredrag på norsk litt bedre enn på engelsk (Ljosland, 2008).

Bogen (2012) gjorde, som tidligere nevnt (jf. 1.1), en analyse av pensumlitteratur ved ulike studieprogram i sin masteroppgave med tittelen «Domenetap i høyere utdanning». Han undersøkte to studieprogrammer ved flere norske læresteder. Dette var økonomi og administrasjon ved Norges handelshøyskole, Handelshøyskolen BI og Høyskolen i Telemark (nå Universitetet i Sør-Øst Norge) og statsvitenskap på Universitetet i Agder, Universitetet i Oslo og Universitetet i Nordland (nå Nord universitet). Han fant at i gjennomsnitt hadde de ulike utdanningsinstitusjonene 74 % norskspråklig pensum og 26 % engelskspråklig pensum (Bogen, 2012, s. 93). Videre utførte han en spørreundersøkelse blant 48 studenter ved de aktuelle utdanningsprogrammene. Han fant at flesteparten av disse studentene ønsket seg norskspråklig pensum. Dette gjaldt særlig de som hadde mest engelskspråklig pensum. Grunnene studentene oppga til dette, handlet hovedsakelig om at det er lettere å lese pensum på norsk og at det er mer tidseffektivt (Bogen, 2012, s. 67). Samtidig fant han at de som hadde mest norskspråklig pensum ønsket seg mer engelsk. Flere av studentene har fremhevet

viktigheten av og nytten av å lese og forstå engelskspråklig faglitteratur; hvilket Bogen (2012, s. 67) peker på som en mulig forklaring til dette. Likevel hevder han også at «det kan virke som om en del av studentene svarer det de *burde* foretrekke fremfor det de *faktisk* foretrekker» (Bogen, 2012, s. 68). Det vil bli interessant å se om jeg kan bekrefte eller avkrefte noen av disse funnene i min studie, da jeg ønsker å nå enda bredere ut og inkludere flere studenter i min undersøkelse.

Schwach, Brandt og Dalseng (2012) undersøkte, som nevnt, språk i pensum på grunnnivå i høyere utdanning (jf. 1.1). Rapporten het «Det gikk på engelsk og norsk, engelsk og norsk», og ble utført i regi av NIFU på oppdrag fra Språkrådet (jf. 1.1). De undersøkte studenters opplevelse av pensum på engelsk i følgende studieprogram: sykepleie, sosiologi, historie, informatikk og fysikk. De fleste mente, som nevnt, at pensum på engelsk ikke var til hinder for læringen, men av studenter som mente at det var til hinder, gjaldt dette hovedsakelig studenter på sykepleie, sosiologi og historie (Schwach m.fl., 2012, s. 33).. Året etter kom en studie av Schwach og Mæsel (2013): *Pensum i høyere utdanning – hvilke læremidler brukes?* De undersøkte pensumlitteraturen i følgende fagfelt: Økonomi, sykepleie, rettsvitenskap, biologi, informatikk, fysikk og historie. Her fant de at 70 % av pensumet i disse fagfeltene er på norsk mot 30 % på engelsk. Dermed kunne de se at norsk står sterkt. Dette bekrefter resultatene Bogen (2012) fikk om andelen norskspråklig pensum. Likevel fant Schwach og Mæsel store forskjeller på tvers av fagområder og på bachelor og masternivå. Av fagområder som er enspråklig engelsk på masternivå, finner vi informatikk og økonomi. På den andre siden, med enspråklig norsk både bachelor og master, finner vi rettsvitenskap.

I en skandinavisk sammenheng ble det i 2014 utført et prosjekt i regi av Nordisk ministerråd «Hvor parallelt – om parallellspråklig på Nordens universitet». Den kartla språksituasjonen på universiteter i hele Norden. Vi velger å se på Sverige og Danmark, da det er disse landene som ligger oss nærmest – geografisk, historisk og kulturelt. I 2014 ble 83 % av alle publikasjoner i Danmark publisert på engelsk (Hultgren, 2014, s. 138). Samtidig ble hele 89 % av alle doktoravhandlinger i Danmark skrevet på engelsk. I samme periode ble 81 % av doktoravhandlingene i Norge skrevet på engelsk (Kristoffersen m.fl., 2014, s. 221). Videre var 20 % av utdanningene i Danmark engelskspråklige, med henholdsvis 6 % på bachelornivå og 26 % på masternivå. Her er det også, i likhet med Norge, store forskjeller innenfor fagfelt. Av de fagfelt med størst engelskspråklig andel finner vi naturvitenskapelige fag og deretter tekniske fag. I motsatt ende finner vi teologi og medisin (sundhedsvidenskab) (Hultgren, 2014, s. 171).

I Sverige, i samme periode ble 83 % av alle publikasjoner skrevet på engelsk, og 85 % av doktoravhandlingene ble skrevet på engelsk. Når det gjaldt undervisning var 21 % av emnetilbudene på engelsk (79 % på svensk), og 28 % av alle studieprogrammer foregikk på engelsk (72 % på svensk) (Salö & Josephson, 2014, s. 292). En fersk rapport fra det svenske Språkrådet viser at så mye som 93 % av alle forskningsartikler nå publiseres på engelsk (Malmström & Pecorari, 2022, s. 6). Engelskspråklig undervisning i Sverige har også økt, på avansert nivå er nå 64 % av all undervisning på engelsk og 65 % av pensumet er på engelsk. I tillegg hadde 24 % av alle studieretninger på avansert nivå ikke noe svensk pensum i det hele tatt (Malmström & Pecorari, 2022, s. 6). Også i Sverige er det variasjoner innenfor fagfelt. Særlig naturvitenskap og teknologi har svært mye undervisning og pensum på engelsk. Vi ser altså store likheter mellom de Skandinaviske landene. Felles for landene er at det meste av forskning publiseres på engelsk, og at både pensum og undervisning på engelsk har økt de siste årene. Dette er på ingen måte overraskende tatt i betraktning den senere tids økte globalisering, herunder den økte globaliseringen av akademia internasjonalt.

2.3 Den senere tids globalisering, «World Englishes» og engelsk som *lingua franca*

Det er vanlig å hevde at verden har blitt mindre på grunn av globalisering (f.eks. Isachsen, 2015). Globalisering blir gjerne beskrevet som forflytninger av økonomi, politikk, og kultur, og økt kontakt og påvirkninger «som i moderne tid skjer i verdensomspennende målestokk» (Fosshagen, 2022). En sentral konsekvens av globaliseringen er spredningen av engelsk (Erling, 2004; Crystal, 2012). Spredningen av engelsk er historisk sett en konsekvens av det britiske imperiets kolonisering av verden. På 1800-tallet ble i tillegg USA den raskest voksende økonomien i verden, og både USA og Storbritannia var ledende i den industrielle revolusjon (Bech, 2016, s. 207). Etter andre verdenskrig ble USA en supermakt. Historisk sett har engelsktalende land vært innflytelsesrike og mektige stater. Crystal (2012, s.9) skriver «A language has traditionally become an international language for one chief reason: the power of its people – especially their political and military power». Samtidig er det viktig å påpeke at engelsk også har muliggjort globalisering, da forflytninger av økonomi, politikk og kultur gjøres mye lettere og raskere dersom det skjer på et felles språk (se f.eks. Smokotin m.fl., 2014). Det går med andre ord begge veier: globalisering muliggjør spredningen av engelsk og spredningen av engelsk muliggjør globalisering. I dag har populærkulturen og teknologien

også en enorm betydning for spredning av engelsk (Mæhlum, 2007, s. 164; Crystal, 2012). Alt dette har vært med på å gjøre at engelsk er det mest talte språket i verden i dag. Ifølge Statista (2022) er det 1,348 milliarder mennesker i verden i dag som har engelsk som enten et førstespråk, andrespråk eller fremmedspråk. Engelsk er førstespråket til ca. 400 millioner mennesker, men ca. 1 milliard har engelsk som et andrespråk (Thomas, 2021). Melchers m.fl. (2019) peker på at spredningen av engelsk i dag både skjer ovenfra og ned, og nedenfra og opp. Spredning ovenfra og ned handler om at engelsk blir brukt i og av offentlige instanser, i skole, utdanning osv. Spredning nedenfra dreier seg om faktorer som populærkultur og teknologi. Melchers m.fl. (2019) trekker særlig frem sosiale medier som en viktig kilde til spredningen av engelsk i dag. Det er for eksempel slik at 60 % av sidene på internett er på engelsk til tross for at (kun) 25 % av verdens befolkning bruker engelsk som enten første- eller et fremmedspråk (W3techs, 2022).

Engelsk er et *lingua franca* i verden i dag, det vil si et språk som brukes når talerne i en samtale ikke har et felles førstespråk (Lima, 2021). Engelsk som et *lingua franca* går helt tilbake til midten av 1700-tallet, da engelsk ble tatt i bruk av nederlandske og portugisiske kolonister for å kommunisere med innbyggerne i kolonier i Afrika. I tillegg var aldri dansk offisielt språk i Danmarks koloni, Dansk Vestindia, men kolonistene brukte først nederlandsk for å kommunisere med innbyggerne, før de byttet til engelsk i 1748. (Melcher m.fl., 2019, s. 176). Når Storbritannia ble den viktigste sjøfartsnasjonen på 1800-tallet, ble engelsk brukt som et *lingua franca* mellom kjøpmenn og sjømenn på utsiden av Europa (Melcher m.fl., 2019, s. 176). Ettersom engelsk har fått fotfeste i en rekke land og områder som et resultat av Storbritannias og USAs kolonier, har det oppstått en rekke varieteter av engelsk. Begrepet *World Englishes* brukes for å beskrive de mange ulike varietetene av engelsk som finnes i dag (Mesthrie & Bhatt, 2017). Det innebærer alt fra amerikansk og britisk engelsk, til irsk engelsk, indisk engelsk, filippinsk engelsk, nigeriansk engelsk osv. I 1985 kom Kashru med en modell som beskriver engelskens status i ulike land. Modellen består av tre sirkler. Først har vi den indre sirkelen. Den består av stater der majoriteten av innbyggerne har engelsk som førstespråk, som USA og Storbritannia. Videre har vi den ytre sirkelen. Den består av stater hvor innbyggerne har engelsk som andrespråk, og hvor engelsk brukes av det offentlige, som India, Nigeria og Sør-Afrika. Til slutt har vi den ekspanderende sirkelen. Denne består av land hvor innbyggerne bruker engelsk som fremmedspråk, som Norge, Kina og Russland. Modellen er senere kritisert av flere, blant annet Pennycook (2007). Den blir kritisert for å ikke ta hensyn til alle situasjoner hvor folk uten engelsk som førstespråk møtes og bruker engelsk (B. A. Svendsen, 2021, s. 32). Vi kan kritisere modellen ved å bruke Norge

som eksempel. Norge vil etter Kashrus kriterier, være plassert i den ekspanderende sirkelen. I denne sirkelen finner vi altså land hvor innbyggerne bruker engelsk som et fremmedspråk. Vi har grunn til å stille oss kritiske til dette. Engelsk har vært et fag i den norske skolen lenge. Det ble introdusert som skolefag i Norge for første gang i 1869, da middelskolen ble opprettet med valget mellom latinlinje og engelsklinje (Bech, 2016, s. 214). Likevel var det ikke før i 1974 med innføring av Mønsterplanen at engelsk ble et obligatorisk skolefag for alle (Bech, 2016, s. 218). I dag er engelsk et av de viktigste fagene i skolen, ved siden av norsk og matematikk. Det regnes ikke lenger som et fremmedspråk i skolen, da læreplanen skiller mellom fremmedspråk og engelsk (Bech, 2016, s. 220). Vi er antatt å være i verdenstoppen (5. plass av totalt 112 land) når det gjelder engelskferdigheter i land uten engelsk som offisielt språk (Education First, 2021). Mæhlum (2007, s. 162) poengterer at forskjellen mellom den ytre og den ekspanderende sirkelen, først og fremst dreier seg om historiske og politiske årsaker. Hun hevder videre at den faktiske språksituasjonen kan være lik eller at det til og med kan være mer bruk av engelsk i visse land i den ekspanderende sirkelen (som f.eks. i de skandinaviske landene og i Nederland) enn i land som tilhører den ytre sirkelen. Dette gjør at vi kan stille oss kritiske til Kashrus modell, da den ikke helt fanger den faktiske kompleksiteten når det gjelder engelskens status i verden i dag.

2.4 Engelskens stilling i samfunnet og dens verdi

2.4.1 Engelskkunnskaper

Det er viktig å kunne engelsk i dag. Flere lingvister hevder at å ha gode engelskkunnskaper kan gi lingvistisk og økonomisk makt (Spencer-Oatey & Franklin, 2009, s. 147). Bourdieu (1977, s. 651) hevder at språk er en form for kulturell kapital. Følgende sitat påpeker at det å kunne engelsk handler om mer enn å kunne kommunisere med andre engelsktalere.

At the center of every English language learning moment lies desire: desire for the language; for the identities represented by particular accents and varieties of English; for capital, power, and images that are associated with English; for what is believed to lie beyond the doors that English unlocks (Motha & Lin, 2014, s. 332).

Ifølge Motha og Lin (2014) handler ønsket om å lære engelsk om mer enn et ønske om å lære et språk. Det handler like mye om et ønske om å inneha identitetene som ligger i enkelte varieteter av engelsk (jf. Norton, 2016). Dette innebærer imidlertid ikke alle varieteter av engelsk, men noen spesifikke. Det er for eksempel ikke slik at amerikansk engelsk og indisk eller nigeriansk engelsk har samme verdi på det lingvistiske markedet. Ifølge Blommaert (2010) har ulike varieteter av engelsk ulik verdi, og videre at den amerikanske aksenten har særlig høy verdi. Han viser til at barn i India lærer engelsk på skolen og at denne engelsken er god nok for det lokale og nasjonale nivå, men dersom noen ønsker å etablere seg på det transnasjonale nivået, må de lære den amerikanske aksenten (Blommaert, 2010, s. 22). Videre må det påpekes at det trolig ikke er den amerikanske aksenten i seg selv (dens prosodi, tonefall osv.) som har høy verdi, men alt det den representerer og symboliserer. Det handler altså om et ønske om å identifisere seg med og bli identifisert med ting som assosieres med den amerikanske aksenten. Vi ser altså at engelskens verdi kommer til uttrykk gjennom at engelskkunnskaper gir en form for makt.

2.4.2 Engelsk i det offentlige rom

Engelskens verdi kommer også til uttrykk i det offentlige rom. Det er dette som kalles lingvistiske landskap, altså semiotiske uttrykk i det offentlige rom (se f.eks. Landry & Bourhis, 1997, s. 25). Stjernholm (2014) gjorde en analyse av butikknavn i Oslo vest og øst. Hun fant at på Grünerløkka var 45 % av butikknavnene norske og 16 % var engelske. På Majorstua var 30 % av butikknavnene norske og 30 % var engelske. At vi ser stor bruk av engelsk i det offentlige rom, kan være med å understreke det engelske språkets symbolmakt. Det er ikke tilfeldig at butikker og restauranter velger å ta i bruk engelsk. I butikkvinduer kan man se plakater hengende med ord og fraser som “sale”, “crazy days”, “70 % off”. Hvis du går inn på Zalandos nettside, Norges største nettside for online-shopping, kan du lese følgende: “En ny take på streetwear. Kombiner freshe sneakers med designerplagg for en luksuriøs touch på din streetwear-look”. Anette Oterholt Bergsland skrev i 2008 en masteroppgave om ungdoms holdninger til engelsk i reklame. Hun fant at ungdommene var svært positive til engelsk i reklame. Hun hevder at:

Det ser ut til at det å bruke engelsk i reklame vil gi produktet en fordel, fordi ungdommene forbinder engelsk med noe gunstig og verdifullt. De norskspråklige

reklamene blir i motsetning til de engelskspråklige i stor grad vurdert som kjedelige og gammeldagse – og i noen tilfeller harry (Bergsland, 2008, s. 24).

Dette understreker det engelske språkets symbolverdi. Som Stjernholm (2014) hevder, «jo mer synlig et språk er, desto høyere status kan vi regne med at det har». Samtidig kan vi si at jo mer synlig et språk er, desto høyere status *får* det. Engelsk er svært synlig i det offentlige rom, selvfølgelig i ulik grad (jf. Stjernholm, 2014), men det viser altså at engelsk både *har* høy status og samtidig *gir* engelsk høy status.

2.4.3 Unges bruk av engelsk

Nesten alle norske barn og unge bruker engelsk på en eller annen måte hver dag. Det kan vi blant annet se gjennom resultater fra Medietilsynets siste rapport fra 2020. De fant at 95 % av barn fra 9–18 år bruker YouTube (Medietilsynet, 2020). Altså bruker så og si alle norske barn og unge YouTube. I tillegg er det kun 14 % av de som bruker Youtube, som oppgir å bruke mest norsk når de ser på YouTube (Medietilsynet, 2020). På en gjennomsnittsdag spiller 85 % av alle gutter i alderen 9–15 år og 84 % av jenter i samme alder, digitale spill. 65 % av alle menn i alderen 16–24 år spiller digitale spill hver dag (SSB, 2022a). Blant kvinner i den sistnevnte aldersgruppen er det imidlertid «bare» 29 % som oppgir å spille digitale spill hver dag (SSB, 2022a). Medietilsynets rapport (2020) viste dessuten at 62 % av barn og unge bruker mest engelsk når de spiller, og at 63 % bruker mest engelsk når de ser på tv og serier (Medietilsynet, 2020). Dermed kan vi se at norske barn blir eksponert for (og bruker?) engelsk fra en tidlig alder.

2.5 Språkpolitiske retningslinjer

I dette delkapittelet tar jeg for meg de politiske retningslinjene som legger føringer for språksituasjonen i academia i dag. Et særlig fokus på å styrke norsk språk, startet for ca. tjue år siden med rapporten *Norsk i Hundre!* (2005) fra Språkrådet, etterfulgt av Stortingsmeldingen *Mål og mening*, som jeg tar for meg nedenfor (se 2.5.1). Dette er noe den nye regjeringen tar opp igjen i årets tildelingsbrev til universiteter og høyskoler (se 2.5.3). Aktuell er også den nye språkloven, som trådte i kraft den 1. januar 2022 (jf. 1.1).

2.5.1 Norsk i hundre! og Mål og mening

Det er, som nevnt, særlig de siste tjue årene at det norske språkets stilling i academia og ellers i samfunnet har blitt satt på dagsorden (se f.eks. Mæhlum 2007; Språkrådet 2005; Kultur- og likestillingsdepartementet 2009). I 2005 ga Språkrådet ut rapporten *Norsk i hundre!* som skulle starte arbeidet med en generell norsk språkpolitikk. Rapporten belyser blant annet språksituasjonen i academia og argumenterer for styrking av norsk fagspråk, gjennom blant annet å foreslå at universitetene skulle utarbeide egne språkstrategier, ha begynnerundervisning på engelsk, gi støtte til utgivelse av norske lærebøker og krav om at alle studenter må skrive minst én lengre fagtekst på norsk og at doktoravhandlinger må ha et norsk sammendrag (Språkrådet, 2005). Rapporten *Norsk i hundre* (2005) dannet grunnlag for Stortingsmeldingen *Mål og mening* i 2009. Målet med stortingsmeldingen var å skape en språkpolitikk som «sikrer posisjonen for norsk som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge» (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2009). Regjeringen la da fram følgende krav når det gjaldt høyere utdanning og forskning:

- lovfesta at universitet og høgskular har ansvar for vedlikehald og vidareutvikling av norsk fagspråk.
- norsk skal vera hovudspråket ved norske universitet og høgskular, med unntak av Samisk høgskole.
- universitet og høgskular utformar individuelt tilpassa språkstrategier
- universitet og høgskular vurderer behovet for å organisera særskilde språktenester.
- doktoravhandlinger på engelsk skal ha eit fyldig sammendrag på norsk.
- evalueringen av finansieringssystemet for universitet og høgskular skal omfatta ein analyse av kva språkpolitiske verknader systemet eventuelt kan påvises å ha.

(Kultur- og likestillingsdepartementet, 2009)

Her kan vi altså se at utdanningsinstitusjoner er lovpålagt å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk. Et resultat av stortingsmeldingen ble at universitets- og høyskoleloven fikk et tillegg, nemlig paragraf 1–7, som sier at «universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk» (Kristoffersen m.fl., 2014, s. 206).

2.5.2 Universiteter og høyskoler

I etterkant av stortingsmeldingen *Mål og mening* utarbeidet flere universiteter egne språkpolitiske retningslinjer, slik som regjeringen krevde. Derfor skal vi se på to universiteters språkstrategier. Jeg har valgt Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, fordi det er landets to største universiteter. I tillegg er det flest respondenter fra undersøkelsen som har oppgitt at de studerer eller jobber i Oslo og Trøndelag, og det er derfor sannsynlig at mange av respondentene studerer eller jobber ved ett av disse universitetene.

2.5.2.1 UiO

Universitetet i Oslo hevder selv at de ønsker å fremme *parallellspråklighet*. Begrepet *parallellspråklighet* brukes å om å systematisk sidestille engelsk og nasjonalspråket i akademisk sammenheng (Simonsen, 2015). Norsk er hovedspråket, mens engelsk er det primære fremmedspråket. Det er forventet at studenter skal kjenne til og bruke fagspråk på både norsk og engelsk (UiO, 2019). Retningslinjene sier at norsk skal være hovedspråket i undervisningen, mens engelsk brukes der det er «faglig hensiktsmessig eller nødvendig» (UiO, 2019). Når det gjelder vitenskapelig publisering, heter det at det skal være «på det språket som er mest relevant for den enkelte vitenskapelige ansatte» (UiO, 2019).

2.5.2.2 NTNU

NTNU hevder også i sine språkpolitiske retningslinjer at de fremmer parallellspråklighet. Dette kommer til syne gjennom at de forventer at studenter skal kunne fagterminologi både på engelsk og norsk uavhengig av hvilket språk som benyttes på studiet.

- Undervisning på lavere grad og på lavere grads nivå i profesjonsstudiene skal i hovedsak være på norsk. Studenter både på lavere og høyere nivå skal kjenne den sentrale terminologien for sitt fagfelt både på norsk og engelsk, eller på andre fremmedspråk når det er relevant.
- Undervisning på høyere grad kan gis med engelsk som hovedspråk. Uansett undervisningsspråk skal studentene kjenne til og kunne bruke norsk fagterminologi.

- Studenter på høyere nivå skal være i stand til å arbeide med sitt fag både på norsk og engelsk, eller på andre relevante fremmedspråk

Vi ser at de språkpolitiske retningslinjene ved både UiO og NTNU reflekterer mye av regjeringens ønsker (jf. 2.5). Begge universitetene fremmer parallellspråklighet og forventer at studenter skal kunne bruke relevant fagspråk både på norsk og engelsk. Dette blir tatt opp igjen på ny i regjeringens tildelingsbrev til universiteter og høyskoler.

2.5.3 Årets tildelingsbrev fra regjeringen

I årets tildelingsbrev (2022) til universitetene og høyskolene tar regjeringen opp igjen tråden fra *Mål og Mening*, og stiller (igjen) klare krav. Disse kravene gjelder krav om norskkompetanse hos utenlandske ansatte, at studenter skal forberedes på et norskspråklig arbeidsliv, og at universiteter skal ha språklige strategier for å bevare og utvikle norsk fagspråk (Kunnskapsdepartementet, 2021). I tildelingsbrevet står det følgende:

Regjeringen forventer at institusjonene sørger for norskopplæring av tilsatte som trenger det, og sikrer at norsk kompetansen hos de tilsatte er tilstrekkelig til å ivareta norsk fagspråk. Det bør som en hovedregel stilles krav om at ansatte behersker norsk språk innen to år.

Norskspråklig undervisning, formidling og vitenskapelig publisering henger tett sammen med forskningens samfunnsrelevans, og at studentene skal forberedes på et norskspråklig arbeidsliv. Universitets- og høyskoleloven § 1–7 slår fast at institusjonene har et ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk. Institusjonene er videre pålagt å ha egne språkstrategier som skal være tydelig forankret i overordnede strategier.

Det forventes også at alle bachelor- og masteroppgaver og phd.-avhandlinger som er skrevet på et annet språk har et sammendrag på norsk.

Vi ser altså at regjeringen fremdeles ønsker å sette fokus på de kravene som kom med Stortingsmeldingen *Mål og mening* og fortsatt stiller klare forventinger til universitetene og høyskolenes behandling av norsk.

3 Metode

3.1 Valg av metode

I denne studien forskes det altså på bruk av, holdninger til og opplevelse av engelsk i akademia. Dermed er utfordringen å finne en adekvat måte å måle holdninger på. Som jeg allerede har vært inne på (se 2.1) er holdninger utfordrende å måle, blant annet fordi de ikke er direkte observerbare (se f.eks. Garrett, 2010; Silverman, 2011; Seim, 2005). Jeg har altså valgt spørreskjema som metode (se Vedlegg 1 og 2). En av fordelene med å bruke spørreskjema som metode, er at respondentene ikke blir påvirket av forskerens fysiske tilstedeværelse: Man unngår det asymmetriske forholdet mellom respondent og forsker, som kan oppstå i for eksempel et intervju. Respondentene slipper å forholde seg til andre eller å risikere å tape ansikt ved eventuelle kontroversielle svar. Vi får forhåpentligvis tilgang til ærligere svar gjennom at respondentene føler trygghet ved at spørreskjemaet er anonymt (Schilling, 2013, s. 98). En viktig del av hensikten ved å bruke spørreskjema som metode er nemlig at det kan gjennomføres anonymt. Cecilie Hellestveit fikk, som nevnt, store reaksjoner da hun uttalte seg i debatten (jf. 1.1). Slike reaksjoner kan gjøre at mange vegrer seg for å uttale seg i debatten. Likevel er det en svakhet med metoden at man som forsker ikke har mulighet for å rette opp i eventuelle misforståelser respondenten måtte ha, slik som man for eksempel kan i et intervju (Schilling, 2013, s. 99). Dette ble det imidlertid kompensert for ved å gi respondentene muligheten til å begrunne svarene sine. I tillegg fikk de muligheten til slutt i undersøkelsen, å gi tilbakemelding på hva de synes om spørreundersøkelsen i sin helhet.

3.2 Utvalg av respondenter

I denne studien har jeg valgt å inkludere to sentrale grupper i akademia med tanke på bruk av engelsk, nemlig studenter og ansatte. I debatten om språk og internasjonalisering av akademia som foregikk høsten 2021, kom ikke studentenes stemme fram i noen særlig grad, til tross for at dette angår dem i aller høyeste grad. Derfor synes jeg det var viktig å få med deres stemme i denne studien. Dette bekreftes også i flere tilbakemeldinger fra respondentene, som for eksempel denne: «Undersøkelsen er ellers god, og gir muligheten til å høre fra en gruppe som har uttalt seg lite i språkdebatten for akademia - nemlig studentene». De ansatte i akademia er gruppen som i stor grad har stått midt i debatten. Derfor vet vi allerede noe om hvilke

holdninger ansatte har. Hvorvidt dette er representativt, er en annen sak. Denne oppgaven er ment å belyse temaet ut ifra flere ansattes perspektiv. Et perspektiv som kunne vært interessant å inkludere i oppgaven, er de utenlandske ansatte i academia. Spørreskjemaet for ansatte er på norsk, så man må kunne *noe* norsk for å kunne delta i undersøkelsen. Jeg vurderte å ha enda et spørreskjema (som da var på engelsk) nettopp for å inkludere alle vitenskapelige ansatte. Det kunne blant annet ha vært interessant å finne ut hvilken opplevelse de har av å jobbe i Norge, hvordan de opplever å bli inkludert, og hvorvidt de har fått tilbud/mulighet til å lære norsk. Likevel måtte jeg se at det i en 30-poengs MA-oppgave ble det for omfattende å ta med enda et perspektiv. Dette perspektivet er dessuten noe på siden av oppgavens tema, da oppgaven tar for seg den økende bruken av engelsk i academia og holdninger til og opplevelser av dette. Implisitt dreier det seg altså om hvorvidt bruken av engelsk oppleves å gå på bekostning av bruken av norsk. Dette er ikke noe ikke-norskspråklige har opplevd selv, i og med at de kun bruker engelsk (eller andre fremmedspråk).

3.3 Utforming av spørreskjemaene

Spørreskjemaene ble laget gjennom UiOs nettskjema (nettskjema.no). Studentenes spørreskjema tok mellom 5 og 20 minutter å gjennomføre, mens spørreskjema for de ansatte tok mellom 5 og 15 minutter å gjennomføre. Begge skjemaene består av lukkede og åpne spørsmål, og påstander informantene skal ta stilling til. Det har vært viktig å ha åpne spørsmål og gi respondentene mulighet til å begrunne svarene sine fordi åpne spørsmål «gir mulighet for å avdekke uvitenhet, misforståelser og uventede forestillingsrammer» (Halvorsen, 2003, s. 90). På den måten får man også mulighet til å få en del kvalitative data, som kan bidra til å nyansere og utdype de kvantitative dataene. Som nevnt i innledningen, forsker jeg på sett og vis på meg selv. Derfor har det vært særlig viktig, med tanke på utforming av spørreskjemaene, og særlig det til studenter, at ikke mine personlige biaser preger spørreskjema(ene). Man kommer ikke utenom det faktum at mine holdninger og opplevelser vil være preget av å være masterstudent i nordisk språk. Samtidig er det også en styrke å være en del av den gruppa det forskes på, da man har større innsikt i de aktuelle problemstillingene (se f.eks. Brannick & Coghlan, 2007).

3.3.1 Spørreskjema til studenter

Undersøkelsen til studentene består av fire deler. Den første delen handler om bruk av engelsk i utdanningen. I denne delen blir studentene bedt om å svare på hvor stor del av pensum og undervisning som foregår på engelsk og i hvilke situasjoner de bruker engelsk. Videre inneholder denne delen spørsmål om motivasjon for språkvalg i eventuelle BA- og MA-oppgaver. I den andre delen skal studentene ta stilling til en rekke påstander. Denne delen inkluderer åtte påstander om bruken av engelsk i utdanning, som man skal vurdere på en skala fra 1–5, hvor tallene representerte følgende kategorier: *helt uenig - litt uenig - ingen mening - litt enig - helt enig*. Den tredje delen inneholder spørsmål og påstander om bruk av engelsk generelt i samfunnet. Denne delen er inkludert for å kunne sammenligne studentenes holdninger til bruk av engelsk i egen utdanning og holdninger til bruk av engelsk generelt i det norske samfunnet. Spørreskjemaet for de ansatte, og som jeg omhandler nedenfor, inneholder også denne tredje delen, slik at det er mulig å sammenligne de to gruppene. Den siste delen av begge skjemaene ber om ikke-personidentifiserende bakgrunnsinformasjon.

3.3.2 Spørreskjema til ansatte

Undersøkelsen til ansatte i akademia består av fem deler. Aller først må de svare på om de hovedsakelig er oppvokst i Norge eller har norsk som førstespråk. Hva de svarer på dette spørsmålet setter visse føringer for hvilke spørsmål de får videre. Denne inndelingen er inkludert da en stor andel av de ansatte i akademia ikke har norsk som førstespråk. I 2018 var 29 % av alle vitenskapelige ansatte ved norske universitet, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutt av innvandrerbakgrunn (Sarpebakken & Steine, 2021). Begge gruppene får spørsmål i alle delene av spørreskjemaet. De tre første delene er delt inn etter arbeidsområder: arbeidshverdagen på kontoret, vitenskapelig publisering og undervisning og veiledning. Den fjerde delen har, som nevnt, i likhet med skjemaet til studenter, spørsmål om holdninger til bruk av engelsk generelt i samfunnet. Den femte og siste delen ber, som nevnt, om ikke-personidentifiserende bakgrunnsinformasjon.

3.4 Gjennomføring

Denne oppgaven er en del av prosjektet «Norsklish» ledet av Bente A. Svendsen.

Spørreskjemaene er utviklet med hjelp av veileder Bente A. Svendsen. Ingunn Ims og Hans-

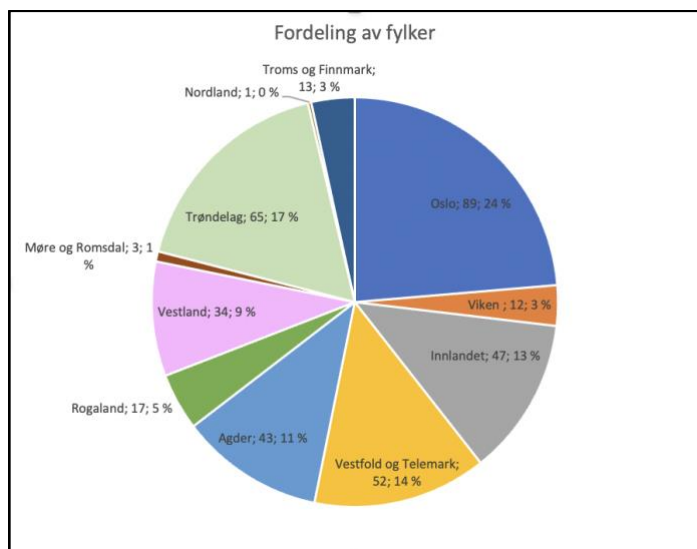
Olav Enger, som er en del av prosjektgruppa for «Norsklish», har vært med å teste ut spørreskjemaet for ansatte. Da studentundersøkelsen var ferdig laget, gjorde jeg også en test av undersøkelsen ved hjelp av en student. Jeg valgte bevisst en student som studerte noe helt annet enn meg, for å sikre at undersøkelsen ville kunne bli gjennomført av alle (ikke bare lingvistikk- eller språkstudenter). Da hun kunne gjennomføre undersøkelsen uten problem, avgjorde jeg at undersøkelsen var klar. Jeg brukte sosiale medier (Facebook og Reddit,) for å samle respondenter. Spørreundersøkelsen til studenter ble postet i offentlige grupper som var knyttet til et spesifikt studiested. Målet var på den måten å få en bredde både i fagområde og landsdel. Dessverre var ikke alle studiesteder like lette å nå. Forutsetningene jeg hadde for å nå et spesifikt studiested var 1) at studiestedet hadde Facebook-gruppe, 2) at gruppa var offentlig og åpen for alle å legge ut innlegg i, og 3) at innlegget ikke ble fjernet fordi det ble sett på som upassende/spam. Dette gjør at størrelsen på gruppene er tilfeldig. Spørreskjemaet for de ansatte er også spredt via Facebook.

3.5 Respondentene

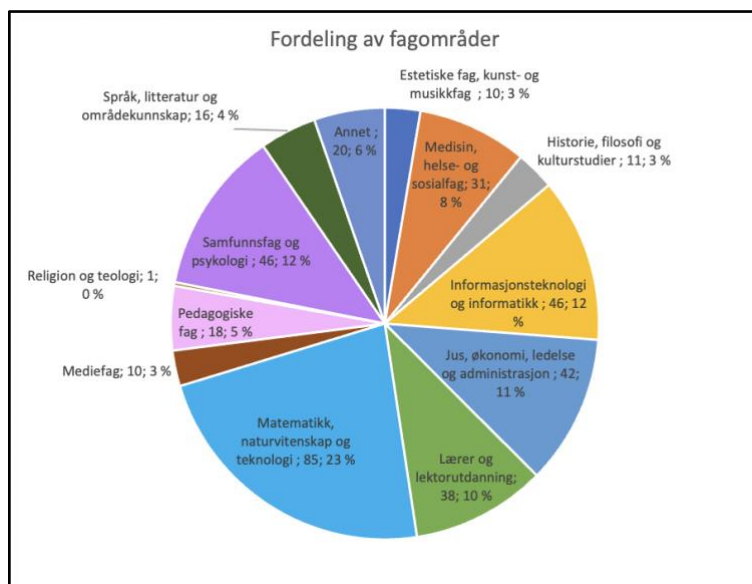
3.5.1 Studenter

Det er totalt 380 studenter som har svart på undersøkelsen. 44 % av disse er menn og 53 % er kvinner. 3 % ønsket ikke å oppgi kjønn. Det er altså litt flere kvinner som har svart, men det er også en god del flere kvinnelige studenter i Norge i dag, da 60 % av alle studenter i Norge i dag er kvinner (SSB, 2022b). 55 % av respondentene er mellom 20 og 25 år, mens 24 % er mellom 26 og 30 år. De resterende respondentene er under 20, eller over 30. 44 % er tatt opp ved et bachelorprogram og 43 % er tatt opp ved et masterprogram. I tillegg er det noen studenter ved årsheter, profesjonsstudium, videre- og etterutdanninger og noen enkeltemnestudenter. Alle fylker er representert, men med relativt store ulikheter. Som man kan se i Figur 1 nedenfor, er det flest respondenter som studerer i Oslo, som også er den største studentbyen. Nest flest studerer i Trøndelag, som heller ikke er helt ulogisk da NTNU er Norges største universitet. Vestfold og Telemark er kanskje gruppa som er uforholdsmessig stor (jf. SSB, 2022b). Dette er antagelig fordi USN var et studiested som det var lett å få respondenter fra. Studiestedet hadde åpne Facebook-grupper ved mange av sine campuser (Porsgrunn, Notodden, Bø), noe som kan forklare den relativt store andelen. Når det gjelder fagområder, er disse inndelt med utgangspunkt i inndeling gjort av Universitetet i

Oslo og delvis NTNU på deres nettsider (se Figur 2).

Figur 1: Antallet studenter som har svart på undersøkelsen fordelt etter fylker (i prosent, $N = 376$)

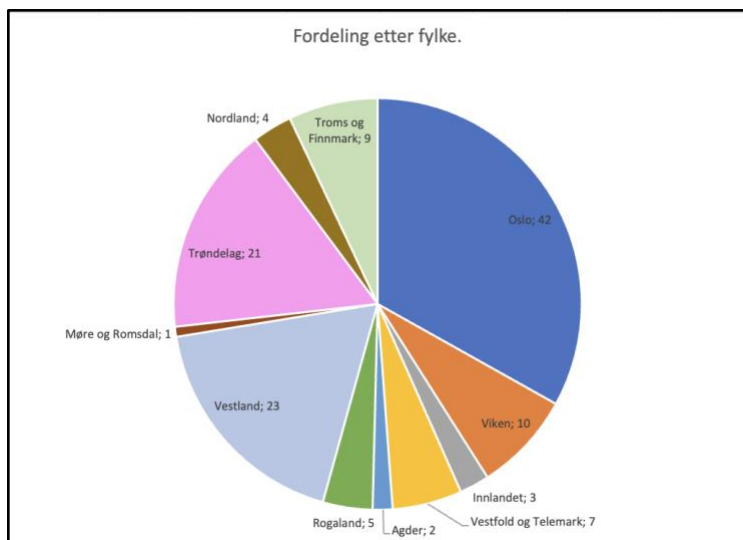
Figur 2: Antallet studenter som har svart på undersøkelsen fordelt etter fagområder (i prosent, $N = 374$)

Utvalget er, som nevnt (jf. 3.4), tilfeldig. Respondentene har svart fordi de ønsket det selv. Det vil si at utvalget på ingen måte er representativt for antall studenter ved de ulike fagområdene ved norske utdanningsinstitusjoner. Som nevnt tidligere (se 2.2) er mengden av engelsk i ulike fagfelt svært ulik (se f.eks. Schwach & Elken, 2018; Schwach & Mæsel, 2013). Derfor ville det vært interessant å undersøke om holdningene på noen måte reflekterer mengden av engelsk i de ulike fagområdene. Dette har vi lite mulighet til å se på i denne

undersøkelsen, da de ulike faggruppene varierer i størrelse. En annen faktor som svekker studiens validitet, siden det er frivillig å svare på undersøkelsen, er at det er en fare for at undersøkelsen kun har nådd de som er særlig interessert i emnet (se f.eks. Wright, 2005; Salkins, 2010). Dette kan for eksempel være de som er sterkt for eller imot engelsk i akademia. De som engasjerer seg for emnet, kan være mer motivert for å gjennomføre undersøkelsen, da det er i deres egen interesse. Det er altså en risiko for at en mangler nyansene fra gjennomsnittet av befolkningen, siden de som er nøytrale til bruk av engelsk i norsk akademia (eller ikke bryr seg om det), kan ha valgt å ikke svare på undersøkelsen. Likevel mener jeg dette blir kompensert for, ved å forsøke å nå ut til en bredde av både fagfelt og læresteder, og at man på den måten likevel få frem noen av nyansene i befolkningen.

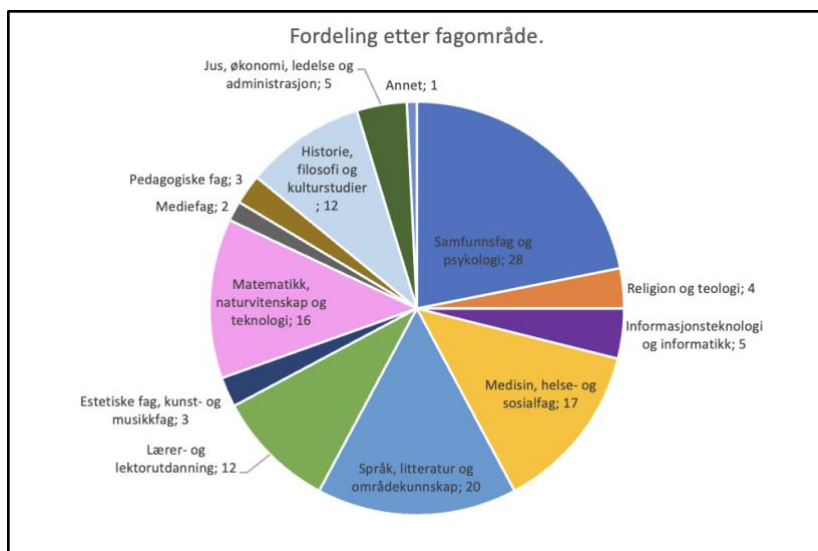
3.5.2 Ansatte

Det er betydelig færre som har svart på undersøkelsen for ansatte: totalt 129. Dette skyldes at de ansatte var mye vanskeligere å nå ut til. Blant annet fordi det var vanskelig å finne lignende åpne Facebook-grupper for ansatte i akademia, som det var for studenter. At ansattgruppen ble mindre enn studentgruppen var også noe forventet, da det også er færre ansatte enn studenter totalt i landet. Siden det er færre i denne undersøkelsen bruker jeg i figurene nedenfor absolutte tall. Det er 76 kvinner og 50 menn som har besvart undersøkelsen for de ansatte. I tillegg er det to som har svart *annet* eller *ønsker ikke oppgi* på spørsmål om kjønn. De fleste er i aldersgruppen 40–49 med 49 respondenter. Deretter 50–59 år med 33 respondenter. I aldersgruppen 30–39 år er finner vi 31 respondenter. 11 respondenter er over 60 år og 4 respondenter er under 30 år. Når det gjelder de ansatte, skiller spørreskjemaet dem i to grupper (jf. 3.2). Gruppe 1 består av de som hovedsakelig har vokst opp i Norge og/eller har norsk som førstespråk. Dette gjelder de aller fleste som har svart, det vil si 112 av 129 ansatte. Gruppe 2 består av dem som har svart *nei* på spørsmålet om de hovedsakelig har vokst opp i Norge og/eller har norsk som førstespråk. Siden dette kun var 16 personer, vil jeg utelate denne gruppa fra analysen av dataene. Det vil si at når jeg refererer til ansatte herfra, refererer jeg kun til ansatte som hovedsakelig har vokst opp i Norge og/eller har norsk som førstespråk.

Figur 3: Antallet ansatte som har svart på undersøkelsen fordelt etter fylke (i absolutte tall, $N = 129$).

Som vi ser ut ifra Figur 3, er den største gruppen fra Oslo, etterfulgt av Vestland og Trøndelag. Fordelingen av fagområde, er som med studentene, noe skjev, da utvalget som nevnt er tilfeldig. Blant de ansatte er det altså flest som tilhører *samfunnsfag og psykologi* (se Figur 4). Denne gruppa er stor blant studenter også, men det er, som nevnt, *matematikk, naturvitenskap og teknologi* som er det fagområdet som er «best» representert i studentundersøkelsen (23 %, jf. Figur 2). Blant de ansatte er *språk, litteratur og områdekunnskap* en stor gruppe med 15 % mot kun 4 % i studentutvalget. At det er ulik størrelse på fagområdene i student- og ansattundersøkelsen kan ha en viss påvirkning på resultatet, da vi kan anta at personer innenfor disse fagfeltene kan ha en ganske ulik tilnærming til språk.

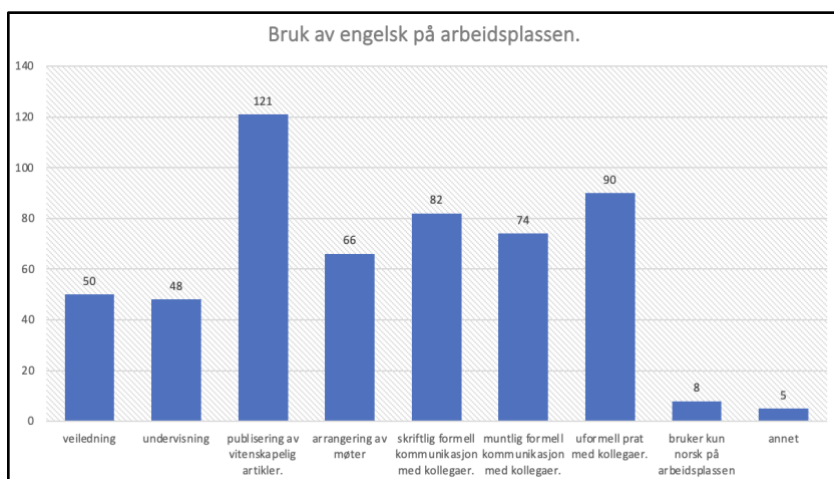
Figur 4: Antallet ansatte som har svart på undersøkelsen fordelt etter fagområde (i absolutte tall, $N = 129$)

4 Resultater

4.1 Bruk av engelsk

Den første delen av spørreskjemaet for studenter handler altså om bruk av engelsk. 71 % (totalt 271) av studentene har oppgitt norsk som hovedspråket på sitt studieprogram. 28 % (105) har oppgitt engelsk som hovedspråket. 1 % (4) har svart *annet* eller *vet ikke*. Dette stemmer overens med tallene Schwach og Elken (2018) fant: 7 av 10 masterstudenter oppga norsk som hovedspråket i utdanningen sin. De 70 % jeg fant var altså gjennomsnittet for studenter på bachelor, master, årsenhet, enkeltemne, profesjon og videreutdanning, altså ikke bare studenter for ved masterprogrammer. Når det gjelder kun masterstudenter, svarer 58 % av masterstudentene at norsk er hovedspråket i utdanningen og 40 % svarer at engelsk er det. Dermed er altså andelen med norsk som hovedspråk blant masterstudenter noe lavere, og andelen med engelsk som hovedspråk noe høyere i denne studien enn det Schwach og Elken fant i 2018.

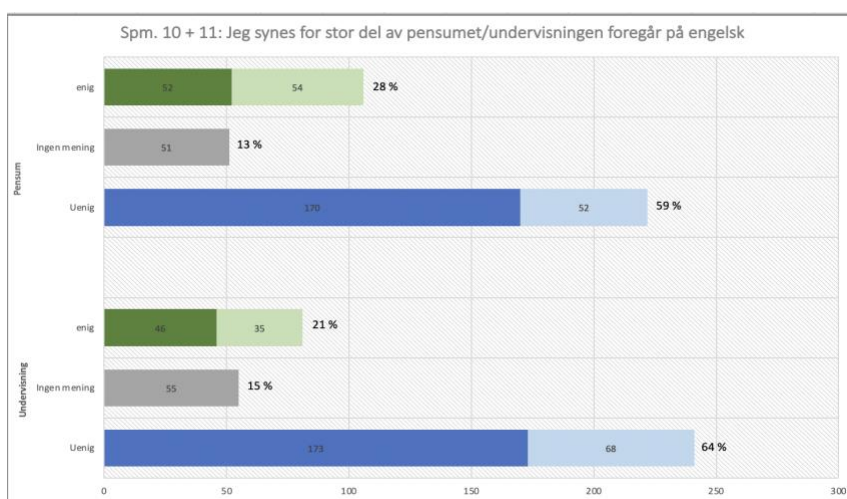
47 % av de ansatte oppgir at de bruker mer norsk enn engelsk i den språklige hverdagen på arbeidsplassen. Dette utgjør flertallet av de ansatte. 30 % bruker norsk og engelsk omtrent like mye. 15 % bruker engelsk mer enn norsk. 6 % bruker kun norsk og 2 % bruker kun engelsk. Når det gjelder hva de ansatte bruker engelsk til, svarer så og si alle (94 %) at de bruker engelsk i vitenskapelige publiseringer (se Figur 5). 70 % bruker engelsk i uformell prat med kollegaer. 64 % bruker engelsk i skriftlig formell kommunikasjon med kollegaer og 57 % bruker engelsk i muntlig formell kommunikasjon med kollegaer.

Figur 5: Antall svar fordelt etter i hvilke situasjoner de ansatte i academia oppgir å bruke engelsk på arbeidsplassen. Resultater oppgitt i absolutte tall.

4.2 Undervisning

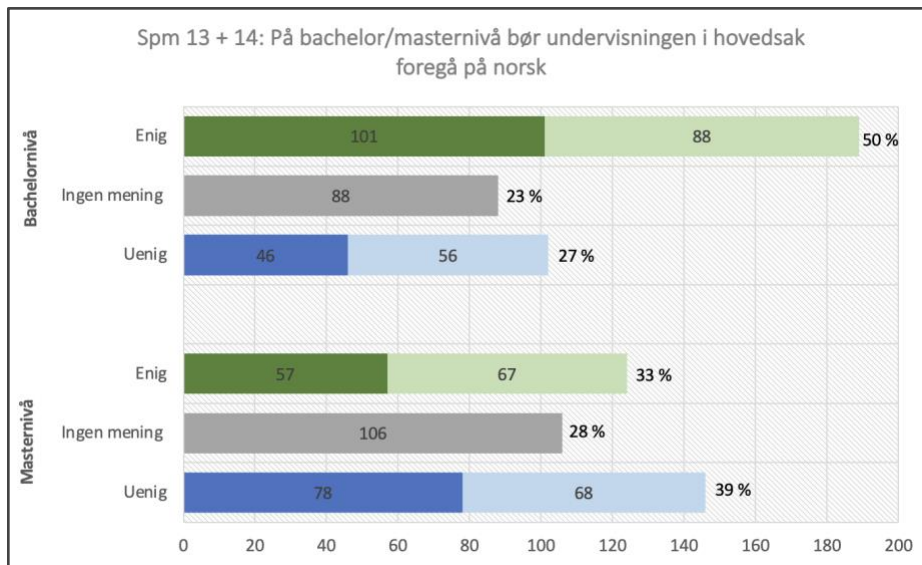
Når det gjelder hvor stor del av undervisningen studentene oppgir å ha på engelsk, svarer 25 % av studentene at de har *alt eller mer enn halvparten* av undervisningen på engelsk. 19 % oppgir å ha *omtrent halvparten*, mens 58 % oppgir å ha *under halvparten eller ingenting* på engelsk. Spørsmål 11 i spørreskjemaet (se vedlegg 1) er om studentene synes *for stor del av undervisningen er på engelsk*. Her svarer de fleste, 64 %, at de er litt uenige eller helt uenige i dette (se Figur 6). Dette må selvsagt sees i sammenheng med at er at det er færre som i det hele tatt har undervisning på engelsk.

Figur 6: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt studentene synes for stor del av pensumet og undervisningen foregår på engelsk ($N = 379$ (pensum), 377 (undervisning)). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt uenig.

4.2.1 Forskjeller mellom bachelor- og masternivå

Når studentene blir spurt om de synes *undervisning på bachelornivå i hovedsak bør være på norsk*, er 50 % av studentene helt enige eller litt enige i dette (se Figur 6). Når det gjelder undervisning på masternivå, er kun 33 % helt enige eller litt enige i dette. På masternivå er altså flertallet (39 %) uenige i påstanden (se Figur 7).

Figur 7: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt undervisningen på BA-/MA-nivå i hovedsak bør foregå på norsk (i absolutte tall og prosent, $N = 379$ (bachelornivå), 376 (masternivå)). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt uenig.

Flere av de studentene som mener at undervisning på bachelornivå bør foregå på engelsk, begrunner dette med at masterundervisningen er på engelsk og at det da er best å være forberedt, slik som de to sitatene nedenfor viser. Sitatene i dette kapittelet er gjengitt slik studenter og ansatte har skrevet dem.

«Mye enklere å gå over til master når man er vant til at alt er på engelsk.» (Kvinne, 20-25, Medisin, helse- og sosialfag)

«Det ville bare gjort det enda vanskeligere for noen når de når mastergrad. Bedre å lære det så tidlig som mulig. Mye akademisk er ikke så lett å direkte oversette og jeg synes det ville vært vanskelig å bytte språk senere og da må omvende seg med alt mulig av nav, terms og andre ting som ikke lett oversettes uten å ha blitt vant til det fra starten.» (Mann, 31-35, annet)

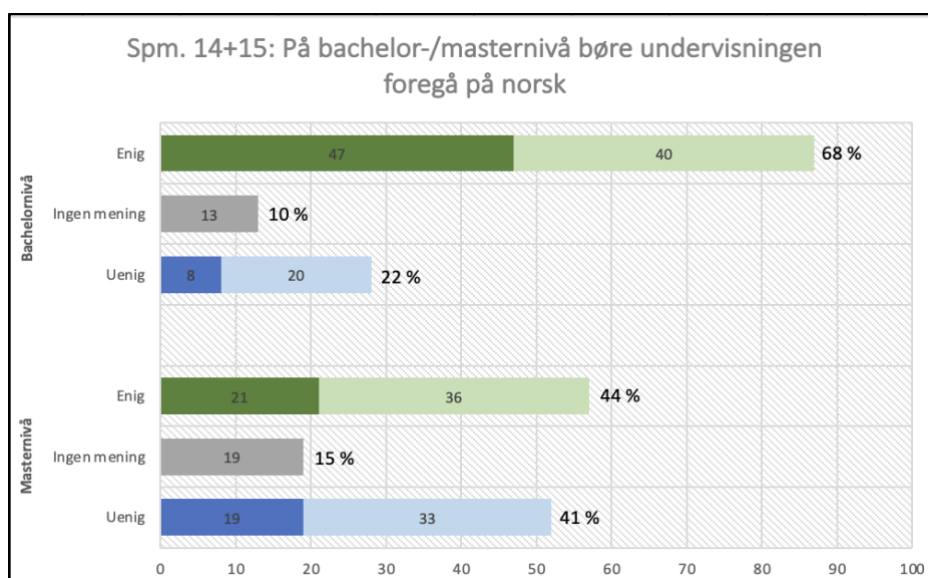
Andre studenter mener at undervisningen bør foregå på norsk fordi ikke alle har like god engelskkompetanse og at det er lettere å lære nye ting på norsk.

«Å gå fra VGS til høyere utdanning er tøft nok uten å skulle ha språkkompetanse i tillegg. Samtidig er det mange unge som er gode i engelsk, så det kan hende at flere eldre kjenner på at det er krevende.» (Kvinne, 26-30, Medisin, helse- og sosialfag)

«Utdanning bør være tilgjengelig for alle og i et samfunn der man minimum trenger bachelor må dette være på et tilgjengelig språk.» (Kvinne, 26-30, annet)

«Det er lettere å få grunnleggende kunnskap på norsk enn på engelsk. Jeg har oppdaget at jeg hadde lærte ting på bachelornivå som jeg ikke forstod på engelsk, men endelig forstod da jeg lærte det på norsk senere på master.»
(Kvinne, 20-25, Språk, litteratur og områdekunnskap)

Som vi ser i Figur 8 nedenfor har de ansatte fått samme spørsmål som studentene, men vi ser at en større andel av de ansatte er enige i at undervisning i hovedsak bør foregå på norsk både på bachelor- og masternivå. Det er et klart flertall som mener at undervisning på bachelornivå i hovedsak bør foregå på norsk. Flertallet er ikke like klart på masternivå, men det er fortsatt et lite flertall som er enige i påstanden.

Figur 8: Antallet svar blant ansatte fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt undervisningen på BA-/MA-nivå i hovedsak bør foregå på norsk. (i absolutte tall og prosent, N = 128 (Bachelornivå), 128 (Masternivå)). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt uenig

Flere av de ansatte mener, i likhet med flere av studentene, at undervisning bør foregå på norsk fordi det er lettere å tilegne seg ny kunnskap på norsk.

«Det kommer litt an på faget, men for å kunne tilegne seg fagterminologi på norsk - som er avgjørende for internalisering av kunnskap - er det viktig at undervisningen foregår på norsk.» (Kvinne, 50-59, Språk, litteratur og områdekunnskap).

«Selv om norskspråklige studenter er dyktige i engelsk, er det noe helt annet å sette seg inn i et studium/fagfelt på et fremmedspråk enn å f.eks. se en film på fremmedspråket.» (Kvinne, 30-39, Språk, litteratur og områdekunnskap).

«Fordi det er viktig for inkluderinga og rekrutteringa av førstegenerasjons studenter og for å oppfylle samfunnsoppdraget.» (Kvinne, 30-39, lærer- og lektorutdanning)

Noen ansatte har en “ja, takk, begge deler”-tilnærming når det gjelder valg av språk i undervisningen, slik som det kommer til uttrykk i disse sitatene:

«Det er viktig for fag til å beholde fagspråket på norsk, men i de fleste fagene er det også viktig at studenter kan kommunisere om faget på engelsk. Da bør de ha eksponering til faget i begge språk, men de bør også ha gode betingelser for å kunne uttrykke seg og utvikle akademiske ferdigheter, som er enklere å gjøre i morsmålet.» (Kvinne, 40-49, pedagogiske fag).

«Delvis enig. Noe engelsk er en fordel innenfor IT-feltet, hvor studentene uansett må forholde seg til engelskspråklige forum og diskusjoner. Men hovedtyngden bør være norsk, og vi ser at studentene er misfornøyde om det blir for mye engelsk. Det er langt fra alle utenlandske ansatte som er like gode til å formidle på engelsk heller. De klarer seg som forskere, men å være pedagog krever et bredere vokabular og evnen til å forklare komplekse problemstillinger til folk som ikke har bakgrunnskunnskapen.» (Mann, 40-49, informasjonsteknologi og informatikk).

Både studentene og de ansatte kommenterer at det kommer an på fagfeltet om undervisningen bør foregå på engelsk, slik som kommentarene nedenfor:

«Det er helt ulike behov i forskjellige fagmiljø» (Kvinnelig ansatt, 30-39, lærer- og lektorutdanning).

«Synes dette bør tilpasses fagretning. Studerte selv teknologi rettet fagområde hvor engelsk er naturlig, men en master som baserer seg mer på det norske språket bør selvsagt bli undervist på norsk» (Kvinnelig student, 31-35, matematikk, naturvitenskap og teknologi).

«Noen fag er naturlige å ha på engelsk, mens andre er bedre på norsk. Eks. Java programmering kan like gjerne være på engelsk, mens samfunnsfaglig vitenskap er best på norsk» (Kvinne, 20-25, informasjonsteknologi og informatikk).

I tillegg mener flere at noen emner bør foregå på engelsk slik at vi kan legge til rette for å ta imot utvekslingsstudenter.

«Synes det er viktig å kunne ta imot utvekslingsstudenter» (Mannlig student, 20-25, informasjonsteknologi og informatikk).

«Erasmus og andre utvekslingsprogrammer - som jeg mener har stor verdi for studentenes læring og miljø - gjør vel dette vanskelig. Det bør vel heller være mer utveksling enn mindre. Mange studenter har relativt dårlige språkkunnskaper fra videregående (både norsk og engelsk), og dette kan forhåpentligvis være bra for dem» (ansatt).

«Viktig å ha med utvekslingsstudenter - det er svært berikende for norske studenter!» (Mannlig ansatt, 50-59, Samfunnsfag og psykologi).

Regjeringen har et mål om at 50 % av alle norske studenter skal reise på utveksling (Kunnskapsdepartementet, 2020). De har også et mål om å tiltrekke seg utenlandske studenter. Her er det ikke et konkret mål, men «selv om det ikke er satt et mål for antallet innkommende studenter, er grunntanken bak studentutveksling at det skal være tilnærmet balanse i antallet inn- og utreisende studenter, derav betegnelsen «utveksling»» (Kunnskapsdepartementet, 2020). For at Norge skal kunne tiltrekke seg en god andel utenlandske studenter, er det under forutsetning av at det finnes en rekke emner som tilbys på engelsk.

4.2.2 utfordringer med undervisning på engelsk

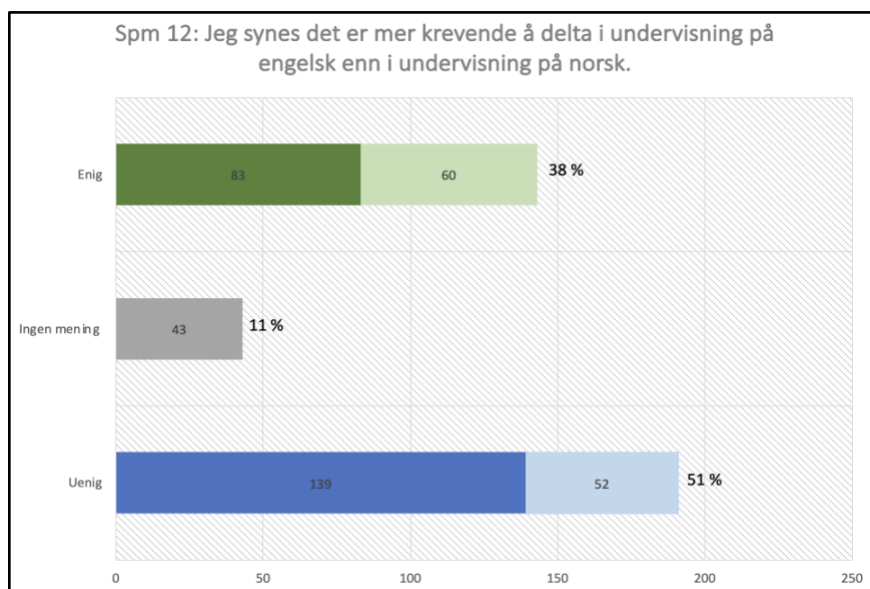
Siden engelsk ikke er førstespråket til (majoriteten av) studentene som har svart på undersøkelsen, er det nærliggende å tro at det for mange vil være mer krevende å studere på engelsk enn på norsk. Ett av spørsmålene i spørreundersøkelsen omhandler hvorvidt studentene *har problemer med å få med seg innholdet når forelesningen er på engelsk*. 58 % svarer (220 respondenter) *nei*, mens 34 % (131) svarer *ja* eller *av og til*. Selv om flertallet av studentene mener de ikke har problemer med å få med seg innholdet når undervisningen er på engelsk, er de utfordringene de resterende studentene peker på ganske alvorlige. De kommenterer at de må konsentrere seg mer, at foreleserne snakker for fort eller at foreleserne heller ikke har engelsk som førstespråk og derfor har en aksentpreget engelsk som gjør det vanskelig å forstå.

«De snakker ofte fort. Jeg synes det er vanskelig med fagspråk på engelsk. Må konsentrere med så vanvittig at jeg ofte gir opp, det blir for mye for fort.» (Kvinne, 36–40, Medisin, helse- og sosialfag)

«Foreleserne har ikke engelsk som sitt morsmål og snakker til dels dårlig/uforståelig engelsk» (Mann, over 40, Matematikk, naturvitenskap og teknologi)

«Det er et eller annet i hjernen som ikke klarer å knytte sammen ordene med mine egne erfaringer. Og da sitter ikke kunnskapen like dypt, fordi det er mange engelske ord som jeg ikke har "erfart" i det sosiale.» (Mann, 26–30, Matematikk, naturvitenskap og teknologi)

Et annet nærliggende spørsmål i undersøkelsen ber studentene om å ta stilling til om de synes det er mer *kreven*de å delta i undervisning på engelsk enn undervisning på norsk. Som vi ser i Figur 9, sier omtrent halvparten av studentene seg litt uenige eller helt uenige i at de synes *det er mer krevende å delta i undervisning på engelsk enn i undervisning på norsk*.

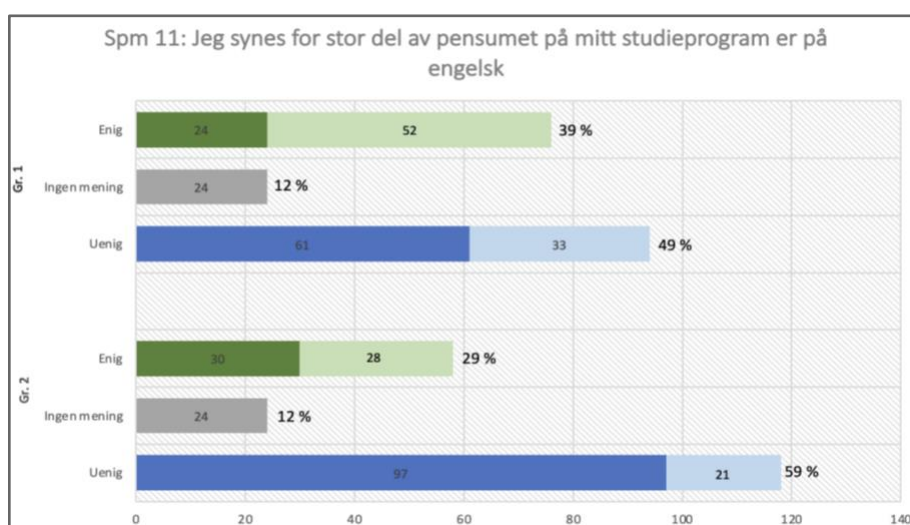

Figur 9: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt studentene synes det er mer krevende å delta i undervisning på engelsk kontra norsk (i absolutte tall og prosent, $N = 377$). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt uenig

Når det gjelder de ansatte, synes flertallet at det ikke er utfordrende å undervise på engelsk, men hele 33 av 83 (40 % av) de ansatte har svart *ja* eller *av og til* på at dette. De fleste har svart at *ordvalg og formuleringer* er utfordrende (29/33), deretter har 14 svart at det er utfordrende å *svare på spontane spørsmål* og 10 har svart at å *engasjere studenter* er utfordrende. Med tanke på disse utfordringene, kan det nok stemme at mange av studentene trekker frem foreleseres (manglende) engelskkunnskaper som en av grunnene til at undervisning på engelsk er utfordrende. I tillegg svarer 42 av 82 ansatte som har svart på dette spørsmålet (altså 51 %) *ja* eller *av og til* på om de synes *studentene engasjerer seg mindre* i undervisningen når forelesningen er på engelsk. Det er altså en god del flere av de ansatte som synes at studentene engasjerer seg mindre i undervisningen hvis den er på engelsk, enn studenter som oppgir at det er mer krevende å delta i undervisning på engelsk. Det er mulig at ordlyden i spørsmålet påvirker resultatene her, «å delta» og «å engasjere seg» seg betyr ikke akkurat det samme. Det ser likevel ut som at de ansatte synes studentene deltar noe mindre i undervisning på engelsk enn det studentene selv synes å gjøre.

4.3 Pensum

Det er flere som oppgir at de har pensumlitteratur på engelsk enn undervisning på engelsk (se Figur 9). 53 % av studentene oppgir at de har *alt eller mer enn halvparten* av pensumet på sitt studieprogram på engelsk, mens 22 % oppgir at de har *omtrent halvparten*. 25 % oppgir å ha *under halvparten eller ingenting*. Flertallet (59 %) av studentene er helt eller litt uenige i påstanden *jeg synes for stor del av pensumet er på engelsk*. Det er altså kun 28 % av studentene som er enige i at for stor del av pensumet er på engelsk. Dette er noe ulikt det Bogens (2012) undersøkelse viser, da han fant at de fleste ønsket seg mer norskspråklig pensum (se 5). Hvis vi deler respondentene inn i grupper etter hvor mye pensum de oppgir å ha på engelsk, ser vi at de som har omtrent halvparten eller mindre av pensumet på engelsk, i større grad er enige i påstanden om at *for stor del av pensumet er på engelsk*, enn de som har mer enn halvparten eller alt pensumet på engelsk (se Figur 10). Altså er det slik at de som har mye pensum på engelsk, ikke synes de har *for* mye. Samtidig er det slik at de som har mindre pensum på engelsk, synes de har *for* mye. Det er kanskje motsatt av hva man skulle tro. En mulig forklaring er at de som har mindre pensum på engelsk, er mindre vant med å lese på engelsk, og dermed opplever det som tyngre å lese engelskspråklig pensum. Derfor svarer de at for stor del av pensumet er på engelsk. De som har større deler av pensumet på engelsk, er mer vant med å lese på engelsk og opplever det derfor som mindre problematisk å lese pensum på engelsk.

Figur 10: Antallet studenter som har sagt seg enig eller i uenig i på en femtrinnskala om hvorvidt for mye av pensum er på engelsk (i absolute tall og prosent, $N = Gr.1(194); Gr.2(200)$). Mørke farger = enig/uenig. Lyse farger = litt enig/litt uenige.

Gr.1 = De som har oppgitt at de har mindre enn halvparten eller omtrent halvparten av pensumet på engelsk.
Gr. 2 = De som har oppgitt å ha alt eller mer enn halvparten av pensumet på engelsk.

4.3.1 Fordeler og ulemper med engelsk pensum

Som vi har sett synes ikke flertallet av studentene som har svart på denne undersøkelsen, at de har for mye pensum på engelsk. Nedenfor skal vi se på hvilke grunner studentene selv oppgir til dette i de åpne svarfeltene (jf. spørsmål 11, se vedlegg 1). I Bogens studie (2012) fremhevet mange av studentene en nytte og verdi av å ha pensum på engelsk, noe som går igjen i denne studien. Flere trekker også fram at de foretrekker engelskspråklig pensum på grunn manglende eller dårlig norsk litteratur og fagbegreper, slik som i kommentarene nedenfor:

«Engelsk har veldig mye bedre forskningsartikler og generelt pensum. Derfor syns jeg engelske tekster burde få så mye plass som mulig. Så lenge tekstene ikke mister helt relevans for norsk kontekst.» (Mann, 20–25, lærer og lektorutdanning).

«Det er vanskelig for forelesere å finne en god pensumbok som er på norsk, finnes flere og bedre som er på engelsk derfor og det mer logisk å bruke pensum på engelsk.» (Kvinne, 26–30, Matematikk, naturvitenskap og teknologi)

«Innen mitt studiefelt (fysikk) er de aller fleste bøker på engelsk fordi de ofte er godt utredede kilder som er standard litteratur innen fysikk på de fleste universiteter i verden.» (Mann, 20–25, Matematikk, naturvitenskap og teknologi).

På den andre siden, er det flere som trekker frem utfordringene knyttet til fagspråk og akademisk engelsk.

«Jeg tror jeg kunne hatt bedre kunnskap om faget om mer pensum hadde vært på norsk.» (Kvinne, 20–25, Språk, litteratur og områdekunnskap).

«Foretrekker morsmål. Fagspråk er vanskelig på engelsk. Bekrefte til at jeg dropper det engelske pensumet fordi det blir for krevende.» (Kvinne, 36–40, Medisin, helse- og sosialfag)

«Forstår ikke akademisk engelsk godt nok til å skjønne hva pensumbidragene handler om.» (Kvinne, 20–25, lærer og lektorutdanning).

Det er svært alvorlig at enkelte dropper deler av pensumet fordi det er for vanskelig eller at de ikke kan akademisk engelsk godt nok til å forstå hva pensumlitteraturen handler om. I spørsmål 9 i spørreskjemaet blir studentene spurt om *det hender de har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk*. Flertallet eller 55 % svarer *nei* til det. 20 % svarer *ja* og 22 % svarer *av og til*. De som har svart *ja* eller *av og til* har fått mulighet til å utdype svaret sitt. Mange av kommentarene går på det at lesingen tar lenger tid på engelsk, blant annet fordi de ikke forstår mange av fagbegrepene, og at de må bruke mye tid på å søke opp ord og begreper, slik det for eksempel uttrykkes i disse sitatene:

«Akademiske artikler og fagbøker brukt som pensum er ofte skrevet på en veldig avansert og til tider tungvint måte, som gjør det utfordrende å ikke bare oversette, men også forstå det som blir skrevet. Er personlig veldig flink i engelsk, men må til tider bruke oversetter for å få med meg innholdet - ikke alltid det hjelper heller.»
(Kvinne, 20–25, samfunnsfag og psykologi).

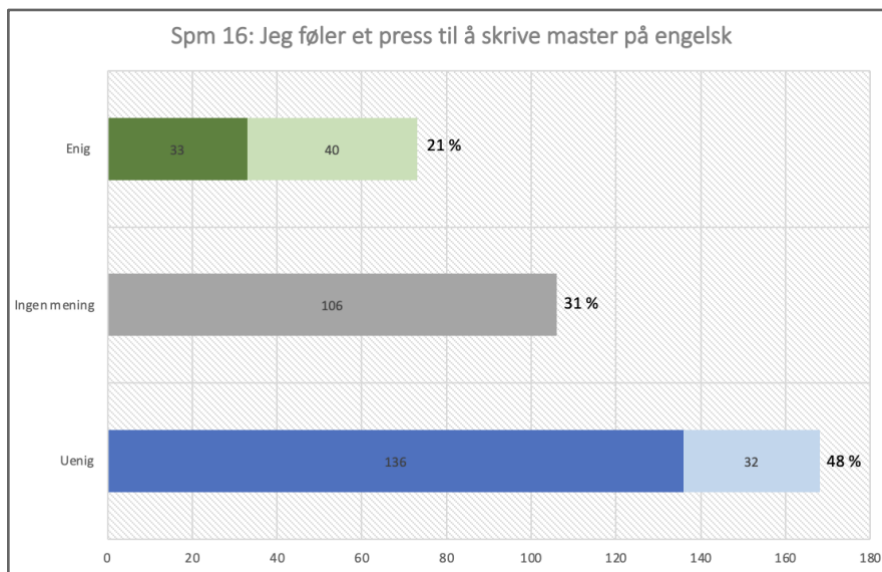
«Det krever at jeg leser setningene flere ganger hvis det brukes komplisert språk, og det er særlig forvirrende at faguttrykkene i de engelske bøkene er så ulike fra den norske undervisningen. Jeg bruker en del tid på å google.»
(Kvinne, 26–30, Medisin, helse- og sosialfag).

Selv om ikke flertallet av studentene oppgir å ha problemer med å forstå innholdet når pensumet er på engelsk, ser vi også her, i likhet med engelsk undervisning, at det er et betydelig antall som oppgir å ha problemer med det. De utfordringene de uttrykker bør bli tatt på alvor. I kapittel 5 vil jeg komme nærmere inn på om det er nødvendig å sette inn tiltak for de av studentene som opplever å ha slike utfordringer med å lese og forstå pensum på engelsk.

4.4 Språkvalg i masteroppgaver

I spørsmål 7a blir studentene spurt om hvilket språk de har skrevet eller planlegger å skrive masteroppgaver på (se Vedlegg 1). 257 studenter har valgt å svare på dette (mange har svart *vet ikke* eller *ikke relevant*). Det er 116 eller 45 % som oppgir at de har skrevet eller planlegger å skrive masteroppgaven på engelsk. Av disse 116 som har skrevet eller planlegger å skrive masteroppgaven på engelsk, er den vanligste grunnen at: *undervisningen og pensumet er på engelsk* (81 svar). Dernest følger følgende grunner: *jeg ønsker at den skal kunne leses av ikke-norskspråklige* (69), *jeg ønsker å gå videre innenfor forskning, og der foregår alt på engelsk uansett* (43). Det er interessant at det er hele 31 som oppgir at det er

fordi de har bedre engelskkompetanse enn norskkompetanse (se 5.4). Innenfor kategorien *annet*, oppgir flere at fagspråket i deres fagfelt er «underutviklet» på norsk.

Figur 11: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt studentene opplever å føle et press til å skrive master på engelsk (i absolutte tall og prosent, $N = 347$). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt uenig.

Vi ser at når det gjelder valg av språk i masteroppgavene, stemmer mine tall overens med NIFU-rapporten (2018) som viste at 43 % skriver masteroppgaver nå blir skrevet på engelsk (se ovenfor, der det fremgår at 45 % av studentene har skrevet eller vil skrive på engelsk). 51 av 116 av studentene som har svart på min undersøkelse, oppgir at én av grunnene til at de skrev eller planlegger å skrive masteroppgaven på engelsk, er at det er forventet på studieprogrammet deres. Likevel er de aller fleste uenige i påstanden *jeg føler et press til å skrive master på engelsk*. Samtidig er det 21 % som sier de er helt eller litt enige i påstanden. 70 studenter har valgt å kommentere påstanden og 10 av disse kommentarene poengterer at presset ikke er negativt, men at det gir muligheter eller at det er enklere fordi store deler av pensumet er på engelsk.

«press ja, men ikke at det er dårlig. Jeg kan bruke masteroppgaven min til å få jobb hvor som helst» (Mann, 26–30, informasjonsteknologi og informatikk)

«Det er “press” i den forstand at det er mange fordeler ved å skrive på engelsk, og andre vil da opplyse deg om dette.» (Mann, 20–25, matematikk, naturvitenskap og teknologi).

«Det er til en viss grad et press. Dels fordi de aller fleste MA-oppgavene på mitt studium skrives på engelsk, dels fordi å velge å skrive på norsk er det samme som å velge bort mange mulige veiledere. Likevel valgte jeg å skrive på norsk, fordi det er språket jeg behersker best. Dersom jeg hadde ønsket å fortsette i akademia etter endt

mastergrad, ville jeg definitivt valgt engelsk som skrivespråk, fordi det åpner flere muligheter.» (Kvinne, 26–30, språk, litteratur og områdekunnskap).

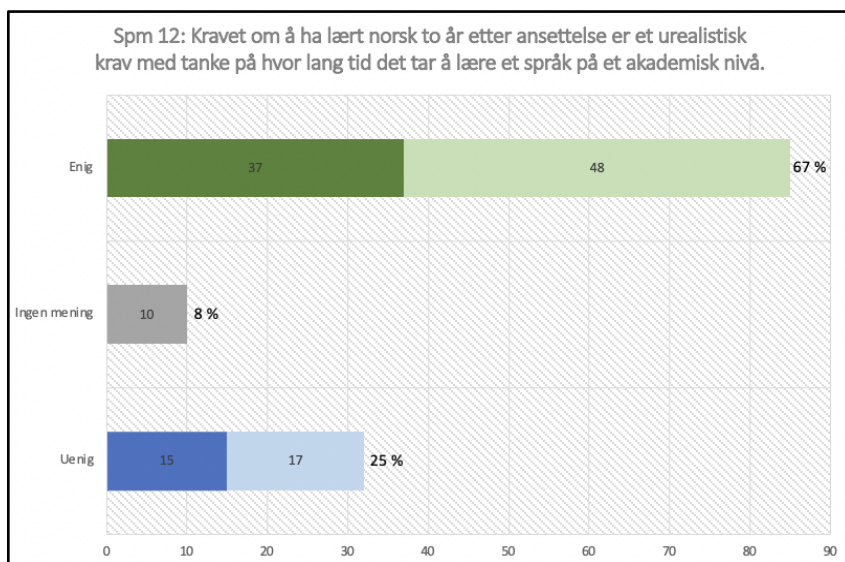
Mange av kommentarene til dette spørsmålet gjengir formuleringen i spørsmålet, slik som «jeg føler ikke noe press». Selv om man får beskjed om å hoppe over spørsmålet dersom det ikke er relevant, er det fortsatt en del kommentarer som: «tar ikke master» eller lignende. Av de som har oppgitt at de føler et press, og kommentert, sier de fleste at de opplever et press fordi pensumet er på engelsk, at det er forventet på studieprogrammet eller at forskningen innenfor feltet foregår på engelsk.

4.5 Ansatte

Vi vet, som nevnt, at engelsk er en del av den språklige hverdagen til de aller fleste av de ansatte (jf. 4.1). I dette delkapittelet ser vi videre på noen problemstillinger knyttet spesifikt til de ansattes bruk av og opplevelse av engelsk i arbeidshverdagen. Så og si alle de ansatte i denne studien bruker engelsk i vitenskapelige publiseringer (jf. 4.1). 44 % (48 respondenter) svarer *ja* eller *av og til* på at det kan være utfordrende å publisere forskning på engelsk. De aller fleste (38) svarer at *ordvalg og formulering* er utfordrende. Deretter er følgende svar det de ansatte synes er utfordrende: *det er mer tidkrevende å skrive på engelsk* (32), *grammatikk* (24), *bearbeiding av innholdet* (16), og *fagspråk* (15).

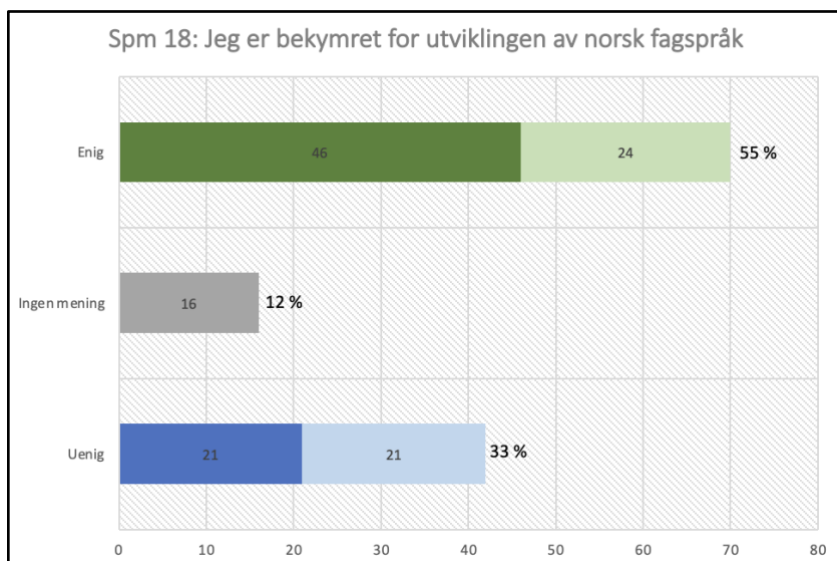
84 % av de ansatte har svart at de samarbeider med kollegaer som ikke kan norsk.

Flesteparten av de ansatte opplever det ikke som utfordrende å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk. Det er imidlertid litt over en tredjedel som opplever at det kan være utfordrende (34 %, *ja* eller *av og til*). Dette er totalt 36 respondenter. De fleste har svart at det kan være utfordrende å *uttrykke seg presist faglig i en muntlig sammenheng* (25), etterfulgt av at *man ikke deler samme innsikt om det norske samfunnet* (23) og at *man får ekstra arbeid i forbindelse med retting/vurdering* (15). En av måtene man kan redusere utfordringene knyttet til å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk, er de som ansettes i Norge lærer seg norsk. I tildelingsbrevet fra regjeringen står det, som nevnt, at det som en hovedregel skal stilles krav om at ansatte behersker norsk språk innen to år. De ansatte blir spurt (jf. Spm. 12, se vedlegg 2) om dette er et urealistisk krav med tanke på hvor lang tid det tar å lære et språk. De fleste, 67 % av de ansatte, er helt enige eller litt enige i dette (se Figur 12). Jeg kommer nærmere inn på dette i kapittel 5.

Figur 12: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt ansatte mener kravet om å ha lært norsk to år etter ansettelse er et urealistisk krav (i absolutte tall og prosent, $N = 127$). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = enig/uenig.

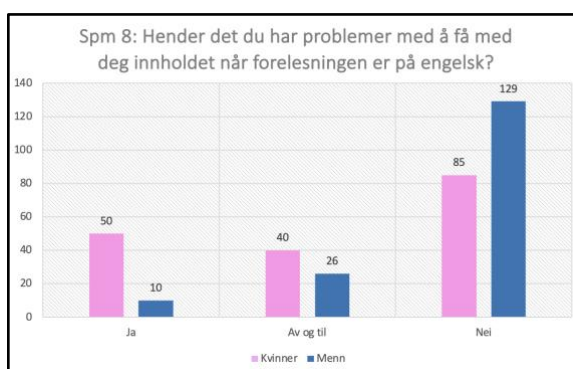
En konsekvens av at det ansettes mange som ikke kan norsk og at disse heller ikke lærer seg norsk, er at det ikke er like mange som kan arbeide med norsk fagspråk. Derfor har de ansatte blitt spurt om de er bekymret over utviklingen av norsk fagspråk. Flesteparten av de ansatte er helt enige eller litt enige i dette (se Figur 13).

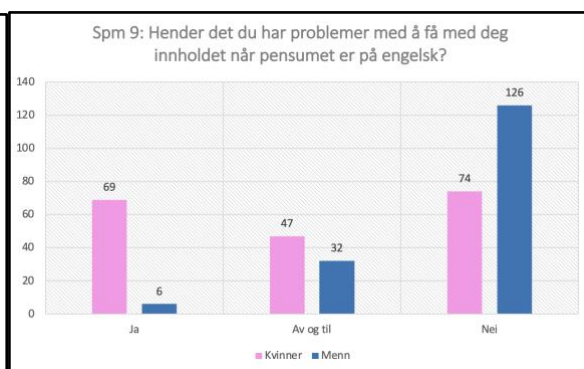
Figur 13: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt ansatte opplever å være bekymret for utviklingen av norsk fagspråk (i absolutte tall og prosent, $N = 128$). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = enig/uenig.

4.6 Kjønnforskjeller

Dersom vi ser nærmere på spørsmål 11 *Jeg synes for stor del av pensumet er på engelsk*, og på hvem det er som er enige og uenige, er det ikke noen spesielle tendenser når det gjelder fylke, fagfelt eller hvor lenge de har studert. Det som synes å ha noe å si, er kjønn. Det er totalt 200 kvinner som har svart på undersøkelsen. 33 % av disse (65 totalt) har oppgitt at de er helt enige eller litt enige i påstanden. 17 % av de totalt 106 mennene som har svart på undersøkelsen har oppgitt at de er enige eller litt enige i påstanden. Det vil si at det er litt flere kvinner som synes at en for stor av del av pensumet er på engelsk. Det er også andre deler av datamaterialet som tyder på at det finnes noen kjønnforskjeller. Av de 50 % som er enige i at undervisning på bachelornivå bør foregå på norsk, er 61 % av disse er kvinner og 38 % er menn. Det vil videre si at 58 % av kvinnene i studien er enige i påstanden, mens kun 38 % av mennene i studien er enige i påstanden. Spørsmål 9 og 10 handler om studentene har *problemer med å få med seg innholdet når pensumet og undervisningen er på engelsk*. Når det gjelder forelesninger, har 52 % av kvinnene svart *ja* eller *av og til*. 48 % av dem har svart *nei*. De resterende har svart *ingen mening*. Kun 22 % av mennene svarer *ja* eller *av og til*. Mens 77 % svarer at de ikke har problemer med å få med seg innholdet når forelesningen er på engelsk.

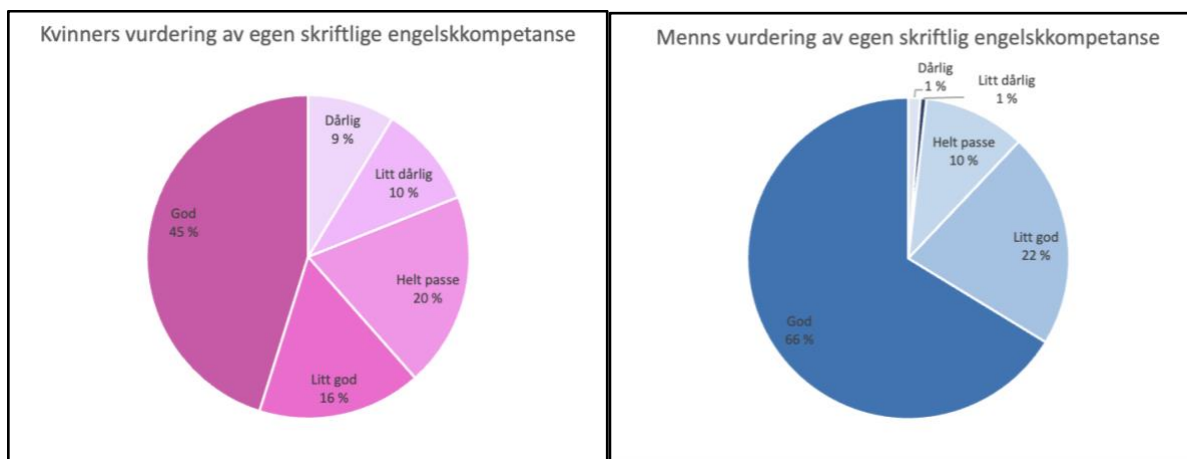
Figur 14: Kvinner: Ja (29 %), Av og til (23 %), Nei (48 %).
Menn: Ja (6 %), Av og til (16 %), Nei (78 %).

Figur 15: Kvinner: Ja (36 %), Av og til (25 %), Nei (39 %).
Menn: Ja (4 %), Av og til (19 %), Nei (77 %).

Når det gjelder pensum, er faktisk kjønnforskjellene enda litt større. 61 % av kvinnene svarer enten *ja* eller *av og til*, på om det hender at de har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk. Kun 23 % av mennene svarer det samme. 75 % av mennene svarer at de ikke har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk, mens kun 39 % av kvinnene svarer det samme. Dette er interessant. Det er ingenting som tilsier at menn skal ha bedre engelskkompetanse enn det kvinner har. Til nå har heller

forskningen vist at jenter har et fortrinn når det gjelder å lære språk. Det er for eksempel slik at jenter tar i bruk flere strategier når de lærer språk og at de på den måten har bedre forutsetninger for å lære språk enn det gutter har (se f.eks. Wightman, 2020). Likevel er forskjellene her tydelige. Vi har ingen måte å teste om dette faktisk stemmer, men vi kan se hvordan de vurderer egen engelskkompetanse. Mennene i studien vurderer generelt egen engelskkompetanse høyere enn det kvinnene gjør. Det er kun 2 % av mennene som mener de har *dårlig* eller *litt dårlig* skriftlig kompetanse i engelsk. Samtidig er det 19 % av kvinnene som mener de har *dårlig* eller *litt dårlig* skriftlig engelskkompetanse.

Figur 16: Resultater i hele tall: God (88), litt god (32), passe (38), litt dårlig (20), dårlig (17). (i absolutte tall, N= 195).

Figur 17: Resultater i hele tall. God (110), litt god (36) helt passe (17), litt dårlig (1), dårlig (2). (i absolutte tall, N= 166).

Dette er ikke et helt ukjent fenomen innenfor kjønnsforskning. Forskning har blant annet vist at kvinner vurderer i gjennomsnitt IQ-en sin lavere enn det menn gjør (Furnham m.fl., 2001). Spørsmålet er om kvinnene i studien faktisk har mer problemer med å få med seg innholdet i pensumet/forelesningen når den er på engelsk, enn det menn har, eller om kvinner undervurderer seg selv eller menn overvurderer seg selv. Samtidig som mennene vurderer egen engelskkompetanse som høyere enn kvinnene, ser det altså også ut til at de er noe mer positive til engelsk i utdanningen sin, enn det kvinnene er. Resultater fra nasjonale prøver i lesing har vist at jenter er bedre lesere i norsk, men at forskjellene i leseferdigheter utjevnes i engelsk (Brevik m.fl., 2016). Brevik (2019) har studert en gruppe elever som fikk bedre resultater på nasjonale prøver i engelsk enn i norsk. Disse elevene havnet i gruppen som skåret under 20 % i den norske lesetesten, som vil si at de betegnes som svake lesere i norsk. Samtidig skåret de over 60 % i engelsk. De fleste i denne gruppen var gutter som spilte dataspill. At flere gutter enn jenter spiller dataspill, kan kanskje være med å utligne

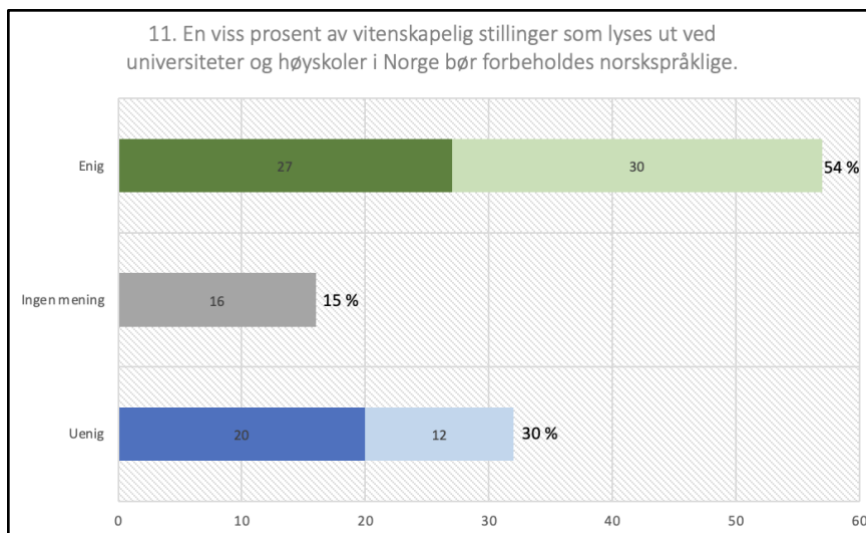
forskjellene mellom gutter og jenters språkferdigheter som forskning tidligere har vist. I tillegg kan det kanskje være at gutter i snitt passerer jentene? Gutter som gamer blir gjerne eksponert for mye engelsk og de bruker det mye (SSB, 2022a). Derfor kan det også hende at mennene i denne studien faktisk har høyere engelskkompetanse enn det kvinner har, og derfor opplever å ha mindre problemer med engelsk undervisning og pensum.

4.7 Opplevd behov for eventuelle tiltak hos studenter og ansatte

Spørreskjemaene inneholdt, som nevnt (jf. 1.1), også spørsmål om man ønsket seg visse tiltak når det gjaldt å lette arbeidet med engelsk i utdanningen og i vitenskapelige publisering. Når det gjelder de ansatte, svarte altså 44 % (av totalt 48) *ja* eller *av og til* på om de synes det kan være utfordrende å publisere forskning på engelsk (jf. 4.5). I en internasjonal forskningssammenheng er det positivt at flertallet av de ansatte som svarte på denne undersøkelsen, ikke synes det er utfordrende å publisere forskning på engelsk. Det er allikevel mange som ønsker tiltak som kan lette dette arbeidet. 53 % av de ansatte eller 58 respondenter svarer *ja* eller *kanskje* til at de ønsker tiltak som kan lette arbeidet med vitenskapelige publiseringer på engelsk. De fleste av disse (50 respondenter) ønsker *økonomiske midler til språkvask* og 21 respondenter ønsker *kurs i akademisk engelsk*.

Når det gjelder studentene, svarer 45 % av dem *ja* eller *kanskje* til at de ønsker tiltak som kan lette arbeidet med engelsk på studieprogrammet sitt (164 respondenter totalt). 55 % svarer *nei*. De fleste av de som kunne tenke seg tiltak, ønsker *innføringskurs i akademisk engelsk* (72 %). 38 % ønsker *mer fokus på språk gjennom studiet* og 32 % ønsker *mer engelsk i videregående skole*.

Et mulig tiltak for å sikre utviklingen av norsk fagspråk er at en viss prosent av vitenskapelige stillinger som lyses ut på universiteter og høyskoler, forbeholdes norskspråklige. Dette synes å ha støtte hos de ansatte i studien, da litt over halvparten av de ansatte er helt enige eller litt enige i at en *viss prosent av vitenskapelig stillinger som lyses ut ved universiteter og høyskoler i Norge bør forbeholdes norskspråklige* (se Figur 18).

Figur 18: Antallet svar fordelt på en femtrinnskala når det gjelder hvorvidt ansatte mener en viss prosent av vitenskapelige stillinger som lyses ut ved universiteter og høyskoler i Norge bør forbeholdes norskspråklige (i absolutte tall og prosent, N= 105). Lyse felter = litt uenig/litt enig. Mørke felter = helt enig/helt /uenig.

Som kommentar til denne påstanden mener flere at det bør forbeholdes noen stillinger til norskspråklige fordi det er nødvendig for å kunne bevare og utvikle norsk fagspråk.

«Eg meiner det er svært viktig å bevare og utvikle det norske språket òg innanfor vitskap og academia, både fordi at me treng norskspråkleg forskning og publisering, og at me treng undervisning på morsmålet til studentane. Difor meiner eg at me må gjere tiltak dersom det norske språket er trua, og påstanden i punkt 11 er kanskje eit relevant tiltak.» (Mann, 40–49, Språk, litteratur og områdekunnskap).

Samtidig er det flere ansatte som mener at å forbeholde noen stillinger til norskspråklige kan gå utover faglig kvalitet, slik som i kommentarene nedenfor:

«Dette ville kunne gå på bekostning av faglig kvalitet. Det finnes imidlertid sikkert unntak, som dersom det eksempelvis er undervisning i nordiske språk, el.l.» (Kvinne, 30-39, Medisin, helse- og sosialfag)

«Man bør ansette den best kvalifiserte søkeren uavhengig av språk.» (Mann, 40–49, Samfunnsfag og psykologi).

«Jeg kan anerkjenne behov for norsk i undervisning, men forskningsspråket er engelsk, så når det er spørsmål om vitenskapelige stillinger, ser jeg ingen grunn til å kreve norsk, og et langt større behov for internasjonalisering.» (Mann, 40–40, Historie, filosofi og kulturstudier).

I dette delkapittelet har jeg sett på i hvilken grad studentene og de ansatte opplever behov for tiltak. Jeg vil komme tilbake til dette i diskusjonen, hvor jeg drøfter i hvilken grad det er nødvendig å sette inn tiltak og hvilke tiltak som kan være aktuelle å sette inn.

4.8 Oppsummering resultater

I dette delkapittelet oppsummerer jeg de viktigste resultatene fra denne undersøkelsen. Det er 380 som har svart på studentundersøkelsen. 44 % av disse er menn og 53 % er kvinner. Ca. halvparten av respondentene er bachelorstudenter og ca. halvparten er masterstudenter. Det er 129 som har svart på undersøkelsen for de ansatte. 76 av disse er kvinner og 50 er menn.

71 % av studentene oppgir norsk som hovedspråk i utdanningen sin, mens 28 % oppgir engelsk. De fleste studentene opplever ikke at de har for mye undervisning på engelsk, men 34 % av studentene uttrykker at de har problemer med å få med seg innholdet når forelesningen er på engelsk. Flertallet av studenter synes ikke de har for mye pensum på engelsk, men så mange som 42 % av studentene oppgir at de har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk. Mange av kommentarene viser at det er fagspråket i engelsk pensumlitteratur som oppleves som vanskelig. Det er litt flere kvinner enn menn som oppgir å ha problemer med engelsk pensumlitteratur. Totalt oppgir 45 % av studentene at de ønsker eller kanskje ønsker tiltak som letter arbeidet med engelsk i utdanningen sin. 45 % av studentene planlegger å skrive master på engelsk, og det er 21 % som føler et press til å skrive master på engelsk. Flere nevner at presset er positivt i den forstand at det å skrive på engelsk kan gi ekstra muligheter i fremtiden.

Når det gjelder hva de ansatte opplever som utfordrende knyttet til bruken av engelsk på arbeidsplassen sin, svarer 34 % av dem at det hender det er utfordrende å undervise på engelsk. 40 % svarer at det hender at det er utfordrende å samarbeide med ikke-norskspråklige kollegaer. Dette gjelder hovedsakelig å *uttrykke seg presist faglig i en muntlig sammenheng* og at *man ikke deler samme innsikt om det norske samfunnet*. Videre oppgir 44 % at det hender det er utfordrende å publisere forskning på engelsk, og at hele 53 % av de ansatte ønsker tiltak som kan lette arbeidet med publisering på engelsk. 55 % av de ansatte er bekymret for utviklingen av norsk fagspråk og 54 % ønsker å øremerke et visst antall vitenskapelige stillinger til norskspråklige.

5 Diskusjon

I dette kapittelet ser jeg resultatene i sammenheng med forskningsspørsmålene (jf. 1.1) og i lys av tidligere forskning (jf. 2.1). Innledningsvis stilte jeg følgende forskningsspørsmål med underspørsmål: *Hvilke holdninger har studenter til bruk av engelsk i utdanning? Hvilken opplevelse har de av å lese pensum på engelsk, delta i undervisning på engelsk og skrive oppgaver på engelsk? Hvilke holdninger har vitenskapelig ansatte i akademia til bruken av engelsk i akademia? Hvilken opplevelse har de av å samarbeide med ikke-norskspråklige kollegaer, å undervise på engelsk, og å publisere forskning på engelsk?*

5.1 Studenters opplevelse av engelsk pensum

Når det gjelder hvilken opplevelse studenter har av å lese pensum på engelsk, har vi sett at de fleste studentene ikke synes at de har for mye pensum på engelsk (jf. 4.3). Bogen (2012) fant, som nevnt (jf. 2.1), at det var en tendens til at de som hadde mye pensum på engelsk, ønsket seg mer pensum på norsk og vise versa. Dette ser ikke ut til å stemme her. Denne studien viser snarere at de som har mye engelsk pensum, ikke synes de har for mye, og de som har lite engelsk pensum, synes de har for mye. Dette kan indikere at en større eksponering for engelsk, gjør det lettere å lese og forstå engelsk, og at man derfor kanskje ønsker seg mer av det (se f.eks. Slabakova, 2016). Forskjellen mellom Bogens resultater og resultatene i denne studien, kan skyldes at studiene er gjort med ti års mellomrom. Dermed kan det hende at studenter har blitt mer positive til pensum på engelsk enn det de var den gangen. Man bør også merke at utvalget i Bogens studie var mindre enn i denne studien, noe som også kan være med på å forklare forskjellene. Det er altså 42 % av studentene som oppgir at det hender at de har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk. Dette er et betydelig antall. Mange av dem peker på det akademiske språket og/ eller fagterminologi som spesielt vanskelig på engelsk. Dette er noe ferske studenter må lære seg både på norsk og på engelsk. I debattene om språkvalg i akademia har flere (f.eks. Hellestveit, 2021; Kristiansen, 2016) trukket fram det faktum at man lærer best på morsmålet sitt. Selv om Schwach, Brandt og Dalseng (2012) fant i sin studie, at få studenter oppga at engelsk pensum var til hinder for læringsutbyttet, har Kristoffersen, Kristiansen og Røynealand (2014) stilt seg kritisk til dette resultatet i rapporten om parallellspråklighet ved universiteter i Norden (jf. 2.2). De brukte blant annet funn fra Helleskjær (2009) for å underbygge dette:

Hellekjær (2009) peker på at selv om mange norske elever har relativt høye muntlige ferdigheter i engelsk, har de ikke utviklet tilstrekkelig gode kognitive akademiske leseferdigheter som er nødvendige for høyere utdanning. Engelskspråklig pensum representerer dermed med stor sannsynlighet et langt større problem for kunnskapstilegnelse og læringsutbytte for norske studenter enn det de egenrapporterte resultatene i undersøkelsen til Schwach et al. (2012) skulle tilsi (Kristoffersen m.fl., 2014, s. 242).

Det er altså flere som mistenker at mange studenter har utfordringer knyttet til akademisk engelsk. I denne studien har jeg vist at dette faktisk synes å være tilfellet, men det er verdt å understreke at flertallet (55 %) opplever at de *ikke* har utfordringer med å lese og forstå akademisk engelsk.

5.2 Studenters opplevelse av undervisning og oppgaveskriving

Når det gjelder studenters opplevelse av undervisning på engelsk, synes de fleste studentene altså at de ikke har for mye undervisning på engelsk, og de fleste opplever heller ikke at det er utfordrende å ha undervisning på engelsk. Med tanke på at store deler av pensum ofte er på engelsk i norsk utdanning, er dette et gledelig resultat (jf. 2.1 og 4.3). Likevel er det over en tredjedel som svarer *ja* eller *av og til* på at *de har problemer med å forstå innholdet i forelesningen når den er på engelsk* og enda flere som sier at de er helt enige eller litt enige i at det er *mer krevende å delta i undervisning på engelsk enn undervisning på norsk*. Ifølge studentene skyldes dette at de må konsentrere seg litt mer når forelesningen er på engelsk (jf. 4.2.2). Dette er i samsvar med Ljoslands funn fra 2008. Ljosland (2008) gjorde imidlertid en kvalitativ studie, og det er interessant at dette synes å gjelde for langt flere, og også nesten 15 år etter hennes studie. Det er imidlertid verdt å understreke det faktum at to tredjedeler av studentene *ikke* opplever å ha utfordringer når undervisningen er på engelsk, hverken å forstå eller å delta i undervisningen. Det er imidlertid flere ansatte som opplever at studenter deltar mindre i undervisning på engelsk (jf. 4.2.2). Dette viser at den tredjedelen som synes det er vanskeligere å delta i engelsk undervisning, utgjør en merkbar endring i studentdeltakelsen for forelesere.

Andelen som ønsker å skrive masteroppgave på engelsk (45 %) stemmer overens med tidligere forskning som viste at 43 % av alle masteroppgaver nå skrives på engelsk (jf. Schwach & Elken, 2018). Det som er positivt, er at det er få (21 %) som føler seg presset til å skrive oppgave på engelsk (jf. 4.4). Til tross for at det er mange studenter som opplever utfordringer knyttet til bruken av engelsk i egen utdanning, er det generelt mange studenter som har positive holdninger til bruk av engelsk i utdanningen sin. En god del av studentene trekker frem, i sine kommentarer til flere av spørsmålene, både verdien og nytten som ligger i å studere på engelsk. Studentene er opptatt av at utdanningen deres forbereder dem på det arbeidslivet de skal ut i. Et argument for mer engelsk i utdanningen er nettopp at stadig flere bedrifter velger engelsk som sitt arbeidsspråk (Mæhlum, 2007). I tillegg fant Hellekjær m.fl. i en undersøkelse i 2007 at de fleste bedrifter ønsker seg bedre kompetanse i engelsk når de leter etter nye ansatte. Denne studien er allerede 15 år gammel, og sannsynligvis er dette ønsket bare større i dag. Det er altså viktig at studenter lærer faget sitt på engelsk, da det for mange er det arbeidslivet kommer til å kreve av dem.

5.3 Ansattes opplevelse av engelsk i akademia

Når det gjelder de ansattes opplevelse av å samarbeide med ikke-norskspråklige kollegaer, oppgir flesteparten av dem at dette ikke er utfordrende. Likevel er det nesten en tredjedel som oppgir at det hender det er utfordrende. De fleste synes det er utfordrende *å uttrykke seg presist faglig i en muntlig sammenheng og at de ikke deler samme innsikt om det norske samfunnet*. Litt fler synes det er utfordrende å undervise på engelsk (40 %). Flest synes *ordvalg og formuleringer og å svare på spontane spørsmål* er mest utfordrende når det gjelder undervisning. Enda litt fler (44 %) synes det kan være utfordrende å publisere forskning på engelsk. Flest synes også her at *ordvalg og formuleringer* er vanskeligst. I likhet med studentene synes også mange det er utfordrende fordi *det mer tidkrevende å skrive på engelsk*. Det er altså et betydelig antall av de ansatte i denne studien som uttrykker at det finnes en god del utfordringer knyttet til bruken av engelsk i sin arbeidshverdag. Vi ser at utfordringene i hovedsak dreier seg om manglende ferdigheter når det gjelder fagspråk på engelsk: *å uttrykke seg presist faglig i en muntlig sammenheng, og ordvalg og formuleringer* i både undervisning og forskningspublikasjoner. Dette kan være en indikasjon på at man bør vurdere å sette inn tiltak for å heve de ansattes kompetanse når det gjelder fagspråk på engelsk. Samtidig er det positivt at majoriteten av de ansatte ikke synes det er utfordrende å

bruke engelsk i arbeidshverdagen. Det bør være et mål at ansatte ikke skal oppleve det som utfordrende å publisere forskning på engelsk, da vitenskapelig ansatte må publisere forskning på engelsk for å kunne bidra til og å delta på den internasjonale forskningsfronten (B.A. Svendsen, 2021, s. 224). Derfor er det også viktig at de som opplever engelsk fagspråk som utfordrende, får muligheten til å heve kompetansen sin på det området. Viktigheten av å bruke engelsk i forskning, var noe av det Aksel Mjøs og Curt Rice argumenterte for i Debatten. De mente man bør ha et *lingua franca* innenfor forskning og at man trenger å bruke engelsk både for å hevde seg internasjonalt og for å delta i et internasjonalt forskningsmiljø. Aksel Mjøs uttalte også til Khrono at språkkrav om norsk i academia i verste fall kan stå til hinder for kvaliteten på forskningen (N.V. Svendsen, 2021).

5.4 Aktuelle tiltak overfor studenter og ansatte

I dette delkapittelet vil jeg, basert på funnene i denne studien, drøfte hvorvidt det bør settes inn tiltak i forbindelse med bruken av engelsk i academia, og videre hvilke tiltak som kan være aktuelle. De fleste studentene (55 %) ønsker ikke tiltak som kan lette arbeidet med engelsk i utdanningen. I tillegg har vi sett at de aller fleste ikke oppgir at de har problemer med engelsk undervisning eller pensum og at de vil beskrive engelskkunnskapene sine som gode. Samtidig har vi også sett at det har vært ytret tvil, fra faglig ansatte, om studentenes kompetanse faktisk er god nok (jf. 5.1; Kristoffersen m.fl., 2014.). I takt med globalisering og økt bruk av sosiale medier, dataspill og tv-serier blir unge i Norge i dag mer og mer eksponert for engelsk og bruker engelsk fra en ung alder (jf. Medietilsynet, 2020). Dette har mest sannsynlig ført til at engelskkompetansen hos ungdom og unge voksne i dag, er bedre enn tidligere, og vi har også sett at noen til og med har bedre leseferdigheter i engelsk enn i norsk (jf. Brevik, 2019). Det kan med andre ord ha skjedd en endring de siste årene, og at dermed ikke er grunn til å uttrykke samme grad av bekymring som tidligere. Det er positivt at flesteparten av norske studenter i dag opplever det som uproblematisk å studere på engelsk, og at det for majoriteten egentlig ikke er nødvendig å sette inn tiltak.

På den annen side er det viktig at vi forholder oss til at så mange som en tredjedel av studentene opplever å ha problemer med engelsk pensum og undervisning. Enda fler, 45 % av studentene, ønsker tiltak som letter arbeidet med engelsk i egen utdanning (jf. 4.7). Respondentene hadde, som nevnt (jf. 3.3), mulighet til å kommentere hva de syntes om undersøkelsen i sin helhet. Her er det flere kommentarer som tydelig uttrykker et ønske om

endring av den nåværende situasjonen. Sitatene i dette kapittelet er gjengitt slik respondentene har skrevet dem.

«Veldig spennende! Synes at overgangen fra bachelor til master var heftig når det kommer til engelsken, så fint noen skriver om problematikken her.» (Mannlig student, 20-25, samfunnsfag og psykologi).

«Godt noen ser på dette. Spesielt innen informatikk er dette helt skakkjørt. Ja, programmeringsspråk er engelsk, og da bør hele faget foregå på engelsk, men det er det eneste tilfellet jeg kommer på.» (Mannlig student, 26-30 år, informasjonsteknologi og informatikk)

«Håper om at det hjelper å redusere bruk av engelsk i høyutdanningen. (Kvinnelig student, over 40, pedagogiske fag).

Når vi ser på de kvalitative aspektene ved undersøkelsene kan vi få et litt annet bilde enn det vi får rent kvantitativt. Da kommer utfordringene med engelsk tydeligere fram. Dette kan være fordi de som synes engelsk er utfordrende, har vært mer motivert til å svare litt ekstra grundig på undersøkelsen. Vi har også sett at hele 61 % (116 av 190) av kvinnene i studien oppgir at det hender de har problemer med å få med seg innholdet når pensumet er på engelsk. Så selv om det totalt «kun» er en tredjedel som ønsker tiltak, er dette en såpass stor gruppe at det er verdt å vurdere å sette inn tiltak av hensyn til dem. Videre skal vi se nærmere på hvilke tiltak de ønsker.

5.4.1 Engelsk i videregående, innføringskurs og fokus på språk

Det var omtrent en tredjedel av de studentene som oppga at de ønsker tiltak for å lette arbeidet med engelsk, som oppga at de ønsker mer engelsk i videregående skole (jf. 4.7). Dette kan være aktuelt da det kan se ut til at mange studenter ikke går ut av videregående skole med gode nok engelskferdigheter til det studiene krever av dem. Dette kommer også til uttrykk i en av kommentarene til spørsmålet om hvilke tiltak studentene ønsket.

«Mye er antatt at elever har lert på videregående, men akademisk skriving, spesielt engelsk er det mange som har hatt lite/ingenting av og det gjør starten ofte vanskelig for de.» (Mann, 31-35, Annet)

Det ligger i selvet ordet «studieforberedende» at fagene i videregående skal forberede elevene på de studiene de har i vente. Derfor kan vi spørre oss om engelskfaget i videregående i dag forbereder dem nok til å ta en utdanning på engelsk? Som vi var inne på tidligere (jf. 2.3)

regnes ikke engelsk som et fremmedspråk i skolen lenger. Det er ett av de viktigste fagene i skolen i dag, men i videregående er engelsk et avsluttende fag på vg1 (med mindre man *velger* en fordypning med engelsk). Hvis unge i dag skal studere i stor grad på engelsk, er det engelskfaget vi har i videregående i dag antageligvis ikke tilstrekkelig for dette. Derfor kan man for eksempel vurdere å ha engelsk i alle årene på videregående eller inkorporere mer engelsk inn i hvert av fagene. På den måten vil ikke fagterminologien i faget man skal studere være helt ukjent på engelsk når man begynner å studere og overgangen fra videregående skole til universitetet kan reduseres.

Det er også mulig å innføre tiltak i det studentene begynner på universitetet. Det tiltaket flest av studentene sier de ønsker, er innføringskurs i akademisk i engelsk (jf. 4.7). Samtidig som flest ønsker dette, er dette kanskje det tiltaket som er lettest å realisere. En av studentene nevner at et slik tiltak har vært veldig nyttig for hen.

«Vil bare tilføye at vi hadde et valgfag med engelsk for akademisk bruk i 5.semester. Det har vært til stor nytte.»
(Kvinne, 20–25, Matematikk, naturvitenskap og teknologi)

Et slikt tiltak bør antagelig komme noe tidligere i studiet. Vi så at et flertall av studentene var uenige i at undervisning på masternivå bør foregå på norsk (jf. 4.2.1). På bachelornivå er de fleste studentene enige at undervisningen bør foregå på norsk. Dette kan tyde på at behovet for et slikt tiltak er størst i starten av utdanningen. Videre oppgir 16 % av studentene som ønsker tiltak at de ønsker mer fokus på språk gjennom studiet. Dersom man ønsker å fremme parallellspråklighet og har som mål om at studentene skal kunne faget sitt både på norsk og engelsk, er det antagelig nødvendig med mer fokus på (fag)språk gjennom studiet (jf. 2.5.1).

5.4.2 Språkvask, arbeid med norsk fagspråk og norskopplæring av utenlandske ansatte

Når det gjelder utfordringer knyttet til de ansattes arbeid med engelsk, er det også her slik at majoriteten av de ansatte ikke synes det er utfordrende. Likevel er det hele 44 % som oppgir at det hender de synes det er utfordrende å publisere forskning på engelsk. Videre er det også så mye som 53 % som ønsker tiltak for å lette arbeidet med dette. Derfor er det antagelig verdt å vurdere å sette inn tiltak for de ansatte også. Et konkret tiltak som er mulig å sette inn for å lette arbeidet med engelsk i publiseringer og som flesteparten av de ansatte ønsker, er økonomiske midler til språkvask (jf. 4.7). Som nevnt i kap. 5.3, trenger de vitenskapelige

ansatte å bruke engelsk for å delta på den internasjonale forskningsfronten. I tillegg til økonomiske midler til språkvask, går det an å tilby kurs i akademisk engelsk. 21 av 58 av de ansatte som ønsket tiltak, ønsket dette (jf. 4.7).

Samtidig som de vitenskapelige ansatte trenger å bruke og mestre akademisk engelsk, er det også slik at flesteparten av de ansatte er bekymret for utviklingen av norsk fagspråk (jf. 5.4). Det er kanskje ikke så overraskende da vi vet at 9 av 10 forskningspublikasjoner blir skrevet på engelsk (NIFU, 2018; Indikatorrapporten, 2018, jf. 1.1). Å bevare og utvikle et norsk fagspråk er universitetene og høyskolenes samfunnsoppdrag (jf. Mål og mening, 2009). Spørsmålet er i hvor stor grad de faktisk utfører dette oppdraget. Vi har for eksempel sett at flere av studentene oppgir at de ikke har oversikt over eller kan den norske fagterminologien i sitt fagfelt, og det er mange som oppgir at de skriver master på engelsk fordi det mangler gode norske fagtermer i deres fagfelt (jf. 4.4). Selv om det for mange studenter vil være viktig å ha god engelskkompetanse når de kommer ut i arbeidsmarkedet (jf. 5.2), sier Åse Wetås til NFFO at «statistikken viser at 90 prosent av studentene ved norske høyere utdanningsinstitusjoner går ut i det norske arbeidslivet, og da er det veldig uheldig om de ikke mestrer faget sitt på norsk» (Haga, 2021). Siden de fleste studenter skal ut i et norsk arbeidsliv trenger de å kunne faget sitt på norsk. Samtidig er det å formidle forskning på norsk demokratisk og å få undervisning på norsk gjør det lettere å lære og få en dybdeforståelse for faget man studerer. Om norsk fagspråk er underutviklet eller lite brukt i mange fagfelt, slik som flere studenter og ansatte hevder, bør man antagelig vurdere å sette inn tiltak (jf. 4.3.1). En respondent anerkjenner at det er tidkrevende å jobbe norsk fagterminologi, men at det er verdt det, i tillegg forslag om et mulig tiltak.

«Det skjer ofte at jeg må gå ekstra runder for å finne gode norske termer og formuleringer innen fagspråk, rett og slett fordi termene ofte ikke finnes. Domenetap er en realitet, og det er veldig synd. Alle fagmiljøer burde ha noen som aktivt jobbet direkte med dette, som sørget for å danne gode norske termer osv.» (Kvinne, 50–50, Språk, litteratur og områdekunnskap).

Respondenten mener altså at alle fagmiljøer bør ha noen som jobber aktivt med fagspråket. Videre er et mulig tiltak å forbeholde noen vitenskapelige stillinger til norskspråklige. Dette mulige tiltaket var, som nevnt, det som satte i gang debatten for alvor høsten 2021 (jf. 1.1). Aksel Mjøs sa i Debatten at vi bør rekruttere de best kvalifiserte, uansett språkbakgrunn. Han viste til at de utenlandske foreleserne ved Norges Handelshøyskole gjentatte ganger blir rangert best av deres studenter. Ola Borten Moe fulgte opp med å hevde at språkbakgrunnen

til de ansatte ikke er det viktigste, men at det viktigste er at det er nok ansatte som har innsikt i det norske samfunnet, og dette mener han ofte er avhengig av at man kan norsk. Til tross for at det er store uenigheter rundt dette spørsmålet, har det å øremerke stillinger til norske ansatte, altså støtte av flertallet av de ansatte i denne studien (jf. 4.5). I Debatten poengterer Åse Wetås at andelen utenlandske ansatte også går ut over norskspråklige ansatte, da for eksempel norske studenter har rett til å besvare eksamen på norsk selv om undervisningen og/eller pensumet er på engelsk. Dette kan føre til ekstra arbeid med sensur for norske ansatte, noe som 15 av 36 oppga som utfordrende ved å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk (jf. 4.5). Dersom man skal arbeide mer med norsk fagspråk, er også et mulig tiltak å fokusere mer på og forbedre norskopplæringen av utenlandske ansatte. Dersom utenlandske ansatte lærer seg norsk, vil det være flere som kan arbeide med norsk fagspråk og man letter det administrative arbeidet og retting- og vurderingsarbeidet som faller på norskspråklige ansatte. Curt Rice poengterer i Debatten at det er svært vanskelig å lære seg norsk som voksen i Norge, da alle bruker engelsk. Ola Borten Moe hevder dette oppfølges ulikt ved de ulike lærestedene i Norge, men at det i hovedsak skal være et arbeidsgiveransvar. 67 % av de ansatte er enige at kravet om å ha lært norsk to år etter ansettelse er et urealistisk krav med tanke på hvor lang tid det tar å lære et språk på et akademisk nivå. Derfor bør man i så fall ha et større fokus på språkopplæring for utenlandske ansatte.

Utenlandske ansatte utgjør i hvert fall ikke et stort problem for studentene, da de fleste studentene, som nevnt, ikke synes de har for mye engelsk i utdanningen sin. Mange studenter synes som nevnt at det er nyttig og verdifullt å ha undervisning og pensum på engelsk (jf. 4.3.1). Dette kommer også fram i noen av kommentarene helt til slutt i undersøkelsen (jf. 3.3).

«Bra undersøkelse og veldig relevant. Håper at det bidrar til at engelsk blir offisielt språk i Norge.» (mann, 20-25, lærer- og lektorutdanning)

«Jeg ble veldig komfortabel med å jobbe på engelsk de siste åra på studiet. Jeg merker forskjellen veldig i arbeidslivet i sammenlignet med andre som ikke har hatt mye engelsk på studiet, selv på hovedsakelig norsk arbeidsplass. Det har åpnet mange nye dører. Jeg skal starte på doktorgrad snart og tviler på at det hadde vært noe jeg ville ha tenkt på om jeg bare hadde holdt meg til norsk gjennom det hele.» (mann, 26-30, matematikk, naturvitenskap og teknologi)

«Jeg ville gjerne hatt hele bacheloråret på engelsk ettersom det passer studiet og arbeidslivet som kommer etterpå best.» (kvinne, 20-25, mediefag)

Mange studenter ønsker nok en utdanning som reflekterer den verden vi lever i, og dermed ser mange av dem mulighetene mer enn begrensningene med bruken av engelsk i utdanningen sin. At flertallet har et slikt syn på det og ikke har problemer med engelsk er positivt, men selv om mye er bra kan det fortsatt bli bedre; For som vi har sett, er det fortsatt en stor gruppe som opplever bruken av engelsk i utdanningen sin som utfordrende.

5 Konklusjon

Denne oppgaven undersøker studenters og ansattes holdninger til og opplevelser av bruk av engelsk i akademia. Fordi denne bruken har økt betraktelig de siste tjue årene (jf. 1.1; 2.1), og det er derfor viktig å undersøke hvordan studenter og ansatte forholder seg til dette. For å undersøke dette tok jeg i bruk spørreskjema som metode og lagde et spørreskjema til hver av disse gruppene. Totalt deltok det 380 studenter og 129 ansatte i studien. Gjennom både kvantitative og kvalitative data, viser resultatene at de aller fleste studenter ikke synes for stor del av undervisning og pensum er på engelsk. I tillegg oppgir majoriteten at de ikke har problemer med å forstå innholdet av engelsk pensum og undervisning. Flesteparten av de ansatte ikke akademia oppgir heller ikke at de har problemer når det gjelder å undervise på engelsk og å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk. På den andre siden viser resultatene at det finnes en god del utfordringer knyttet til bruken av engelsk i akademia slik både studenter og ansatte opplever det. Mange ønsker tiltak for å lette arbeidet med engelsk. Studenter ønsker seg mer engelsk i videregående skole, innføringskurs i akademisk engelsk og mer fokus på språk gjennom studiet. De ansatte kan tenke seg at det øremerkes stillinger til norskspråklige, at det fokuseres mer på norskopplæring av utenlandske ansatte, kurs i akademisk engelsk og at det settes inn økonomiske midler til språkvask. Selv om det finnes utfordringer, er de fleste studenter og ansatte positive til engelsk. Det virker ikke som at problemet er bruken av engelsk. Problemet handler heller om at nivået på ferdighetene ikke alltid er i samsvar med bruken. Nettopp derfor er det nok på tide å se på mulige tiltak, både overfor studenter og ansatte. Selv om det er mange som uttrykker at de ikke har utfordringer med bruk av engelsk, bekrefter denne undersøkelsen at det er nødvendig med tiltak også med tanke på å utvikle gode fagtermer på norsk (jf. Språkloven, Hurdalsplattoformen, etc.).

Referanser

- Bech, K. (2016). *Fra englisic til English : et språk blir til*. Pax: Oslo.
- Bergsland, A.O. (2008). You look great! – Holdninger til engelsk i reklame. *Språknytt* 3/2008.
- Blommaert, J. (2010). A critical sociolinguistics of globalization. *The Sociolinguistics of Globalization*, s. 1-27
- Brandvol, I & Jåmå, N.H. (2021, 21. oktober). Vil dempe engelsk i høyere utdanning, i VG. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OrW5BE/vil-dempe-engelsk-i-hoeyere-utdanning>
- Brannick, T. & Coghlan, D. (2007). In Defense of Being “Native” : The Case for Insider Academic Research. *Organizational Research Methods*, 10(1), s. 59–74. Hentet fra: <https://doi.org/10.1177/1094428106289253>
- Brevik, L. M. (2019). The Gamer, the Surfer and the Social Media User: Unpacking the Role of Interest in English Language Learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 35 (5), s. 595-606.
- Brevik, L.M.; Olsen, R.V. & Hellekjær, G.O. (2016). The complexity of second language reading: Investigating the L1-L2 relationship. *Reading in a Foreign Language*, 28 (2), s. 161-182.
- Bogen, A. (2012). *Domenetap i høyere utdanning* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo.
- Botheim, S.S. & Tølfesen, C.B. (2017). Kritiserer universitet for overdriven engelskbruk, i NRK. Hentet fra: <https://www.nrk.no/kultur/kritiserer-universitet-for-overdriven-engelskbruk-1.13642731>
- Bourdieu, P. (1977). The economics of the linguistic exchanges. *Social Science Information* 16 (6), s. 645-668
- Crystal, D. (2012). *English as a global language*. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9781139196970
- Education First. (2021). *EF EPI. EF English Proficiency Index*. Hentet fra: <https://www.ef.com/assetscdn/WIBIwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2021/ef-epi-2021-english.pdf>

- Erling, E. J. (2007). Local Identities, Global Connections: Affinities to English among Students at the Freie Universität Berlin. *World Englishes*, 26 (2), s. 111–130.
- Fosshagen, K. (2022). Globalisering, i *Store Norske Leksikon*. Sist lest: 01.04.22.
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gunnarsson, B.L & K. Öhman. (1997). *Det internationaliserade universitetet. En studie av bruket av engelska och andra främmande språk vid Uppsala universitet*. Uppsala universitet.
- Gunnes, H.; Nordby, P.; Næsheim, H. & Wiig, O. (2017). Mer mangfoldstatistikk. Statistikk om innvandrere og etterkommere av innvandrere i norsk forskning og høyere utdanning. NIFU Arbeidsnotat 2017:4.
- Haga, S.G. (2021, 18. august). Framveksten av engelsk gir oss kunnskapshull om nasjonale og lokale forhold, i *NFFO*. Hentet fra: <https://nffo.no/aktuelt/nyheter/framveksten-av-engelsk-gir-oss-kunnskapshull-om-nasjonale-og-lokale-forhold>. Sist lest: 07.03.22.
- Halvorsen, K. (2003). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.
- Hellekjær, G.O, Doetjes, G., & Trandem, B. (2007). *Fremmedspråk i norsk næringsliv : Engelsk er ikke nok!*, 3. Fokus på språk. Halden: Fremmedspråksenteret.
- Hellekjær, G.O. (2009). Academic English reading proficiency at the university level: A Norwegian case study. *Reading in a Foreign Language*, 2, s. 198-222. Hentet fra: <http://nflrc.hawaii.edu/rfl/October2009/articles/hellekjaer.pdf>
- Hellestveit, C. (2021, 11. november). *Ikke lenger good enough*, *Debatten* [TV-program]. Hentet fra: <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202111/NNFA51111121/avspiller>
- Hultgren, A.K. (2014). Landerapport Danmark: Parallelsproglighed på danske universiteter: en statusrapport 2013, i Gregersen, F. (Red.), *Hvor parallelt. Om parallellspråkighet på Nordens universitet* (s. 117-195).
- Isachsen, A.J. (2015). *Globalisering*. Fagbokforlaget.
- Kristoffersen, G.; Kristiansen, M. & Røyneland, U. (2014). Landrapport Norge: Internasjonalisering og parallellspråkighet ved norske universitet og høyskole, i Gregersen, F. (Red.), *Hvor parallelt. Om parallellspråkighet på Nordens universitet* (s. 117-195).
- Kulbrandstad, L.A. (2015). Språkholdninger, i NOA – norsk som andrespråk 30, s. 247-283.

- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2008). *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk* (Meld. St. 35 (2007-2008)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-35-2007-2008-/id519923/>
- Kunnskapsdepartementet. (2020). *En verden av muligheter — Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning*. (Meld. St. 7 (2020–2021)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20202021/id2779627/>
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Tildelingsbrev for 2022 – Universitetet i Oslo*.
- Landry, R. & Bourhis, R.Y. (1997). Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. *Journal of language and social psychology*, 16 (1), s. 23-49.
- Lima, G. (2021). Lingua franca, i *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/lingua_franca. Sist lest: 24.03.22.
- Ljosland, R. (2008). *Lingua franca, prestisjespråk og forestilt fellesskap: Om engelsk som akademisk språk i Norge. Et kasusstudium i bred kontekst*. (Doktoravhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).
- Løkeland-Stai, E. & Vartdal, R. (2021, 17. desember). Hun er Årets navn i academia. *Khrono*. Hentet fra: <https://khrono.no/hun-er-arets-navn-i-akademia/642662>
- Lønnum, E. (2016). Morsmålet duger best. *Språknytt*, 1, s. 7-9).
- Malmström, H. & Pecorari, D. (2022). Språkval och internastionalisering. Svenskans och engelskans roll inom forskning och högre utbildning. Språkrådet. Hentet fra: <https://www.isof.se/sprakrapport19>
- Medietilsynet (2020). *Barn og medier 2020. Om sosiale medier og skapedelig innhold på nett*. Delrapport 1, 11. februar 2020. Hentet fra: <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200211-barn-og-medier-2020-delrapport-1-februar.pdf>
- Melchers, G.; Shaw, P. & Sundkvist, P. (2019). *World Englishes*. London: Routledge. Hentet fra: <https://doi-org.ezproxy.uio.no/10.4324/9781351042581>
- Mesthrie, R. & Bhatt, R.M. (2008) *World Englishes – They study of New linguistic varieties*. Cambridge University Press.
- Motha, S. & Lin, A. (2014). Non-coercive Rearrangements: Theorizing Desire. *TESOL quarterly*, 48 (2), s. 331-359.

- Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner- Når språk møtes*. Oslo: Novus Forlag.
- Norges forskningsråd. (2018). *Indikatorrapporten*. Hentet fra: <https://www.forskningsradet.no/contentassets/6c07e64f65474b9781f0442f874e4a17/i ndikatorrapporten201819.12.2018.pdf>
- Norges tekniske og naturvitenskapelige universitet. (2009). *Språkpolitiske retningslinjer*. Hentet fra: <https://www.ntnu.no/sprakpolitiske-retningslinjer>
- Norton, B. (2016). [Identity and Language Learning: Back to the Future](#). *TESOL quarterly*, 50 (2), s.475-479.
- Pennycook, A. (2007). *Global Englishes and transcultural flows*. London: Routledge.
- Rudi, N.B. (1999). Er det råd å stole på rapportert språkbruk? *Målbryting*, (2).
- Salkins, N.J. (2010). Volunteer Bias, i *Encyclopedia of Research Design*. Hentet fra: <https://dx.doi.org/10.4135/9781412961288.n492>
- Sarpebakken, B., & Steine, F.S (2021). *Statistikk fra Doktorgradsregistere: Doktorgrader i tall*. Innsikt 5, NIFU.
- Schilling, N. (2013). Surveys and interviews. I Podesva, J.R & Sharma, D. (red.), *Research Methods in Linguistics*, Cambridge University Press, s. 96-115.
- Schwach, V, Brandt, S. F. & Dalseng, C.F. (2012). *Det gikk på engelsk og norsk, engelsk og norsk. En undersøkelse av språk i pensum på grunnnivå i høyere utdanning*. NIFU-rapport: 7:2012.
- Schwach, V. & Mæsel, E.S. (2013). *Pensum i høyere utdanning – hvilke læremidler brukes*. NIFU-rapport: 2013:29.
- Schwach, V. & Elken, M. (2018). *Å snakke fag på et språk andre forstår. Norsk fagspråk i høyere utdanning og arbeidsliv*. NIFU-rapport: 2018:20.
- Seim, I.M.H. (2005). Språkholdninger og undersøkelser av dem. *Målbryting*, 7. <https://doi.org/10.7557/17.4775>
- Silverman, D. (2011). *Interpreting Qualitative Data, Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. London: Sage.
- Simonsen, D.F. (2004). «Parallellspråklighet» - viktig orientering i norsk og nordisk språkpolitikk. Språkrådet. Hentet fra: https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/Arkivet/2004/Spraaknytt_2004_3_4/Simonsen/

- Slabakova (2016). *Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press
- Smokotin, M.V.; Alekseyenko, A.A. & Petrova, G.I. (2014). The Phenomenon of Linguistic Globalization: English as the Global Lingua Franca (EGLF). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 154, s. 509-513.
- Spencer-Oatey, H. & Franklin, P. (2009). *Intercultural Interaction : a multidisciplinary approach to intercultural communication*. (Research and practice in applied linguistics). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Språklova. (2022). Lov om språk (LOV-2021-05-21-42). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21>
- Språkrådet. (2005). *Norsk i hundre! Norsk som nasjonalspråk i globaliseringens tidsalder. Et forslag til strategi*. Språkrådet: Oslo.
- SSB. (2022a). *Norsk mediebarometer*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/statistikk/norsk-mediebarometer>. Sist lest: 05.05.22.
- SSB. (2022b). *Studenter i universitets- og høyskoleutdanning*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/statistikk/studenter-i-universitets-og-hogskoleutdanning>. Sist lest: 23.03.22.
- Statista. (2022). *The most spoken languages worldwide in 2022*. Hentet fra: <https://www.statista.com/statistics/266808/the-most-spoken-languages-worldwide/>. Sist lest: 01.04.22.
- Stjernholm, K. (2014). *Urbane offentlige landskap i bygd og by. Lingvistiske landskap i Oslo og på Voss*. Språkrådet.
- Svartdal, F. (2020). holdning, i *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/holdning>. Sist lest: 12.04.22.
- Svendsen, B.A. (2021). *Flerspråklighet – til begeistring og besvær*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag As.
- Svendsen, N.V. (2021, 9. november). — Eg slit med den ekstreme premissen om at vi kjem til å miste språket vårt. *Khrono*. Hentet fra: <https://khrono.no/eg-slit-med-den-ekstreme-premissen-om-at-vi-kjem-til-a-miste-spraket-vart/629447>
- Sälo, L. & Josephson, O. (2014). Landrapport Sverige: Parallellspråkighet vid svenska

universitet och högskolor, i Gregersen, F. (Red.), *Hvor parallelt. Om parallellspråkighet på Nordens universitet* (s. 261-319).

Thomas, L. (2021). Verdens 13 mest talte språk, i *Illustrert vitenskap*. Hentet fra: <https://illvit.no/kultur/sprak/verdens-13-mest-talte-sprak>

Tønnessen, E. & Lie, T. (2021, 28. oktober). Ble bedt om å ligge lavt og forsøkt fjernet som foreleser. *Khrono*. Hentet fra: <https://khrono.no/ble-bedt-om-a-ligge-lavt-og-forsokt-fjernet-som-foreleser/626668>

Universitetet i Oslo. (2019). *Språkpolitiske retningslinjer for UiO*. Hentet fra: <https://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/profil/sprak/retningslinjer/>

Universitets- og høyskoleloven. (2005). *Lov om universiteter og høyskoler* (LOV-2005-04-01-15). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

Vikør, L.S. (2006). Noreg, i Kristiansen, T. og Vikør, L.S. (red.) *Nordiske språkhaldningar. Ei meningsmåling* (Moderne importord i språka i Norden 4), Oslo: Novus, s. 61–84.

W3techs. (2022). Usage statistics of content languages for websites. Hentet fra: https://w3techs.com/technologies/overview/content_language. Sist lest: 31.05.22.

Wightman, M. (2020). *Gender Differences in Second Language Learning: Why They Exist and What We Can Do About It*. Chancellor's Honors Program Projects. Hentet fra: https://trace.tennessee.edu/utk_chanhonproj/2371

Wright, K.B. (2017). Researching Internet-Based Populations: Advantages and Disadvantages of Online Survey Research, Online Questionnaire Authoring Software Packages, and Web Survey Services, i *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10 (3). Hentet fra: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00259.x>

Vedlegg 1: Spørreskjema til studenter

Engelsk i utdanning

Hva synes du om bruken av engelsk i utdannelsen din?

Mange utdanninger har mye undervisning og pensum på engelsk. Rekordmange skriver masteroppgaven på engelsk og aldri har det vært tilbudt flere engelskspråklige emner på masternivå. Denne undersøkelsen handler om studenters bruk av og holdninger til bruk av engelsk i utdanning. Hvordan opplever du å lese pensum på engelsk? Hvordan er det å delta i undervisning på engelsk, og hva synes du om å skrive oppgaver på engelsk?

Denne undersøkelsen tar ca. 15 minutter å gjennomføre.

Takk for ditt bidrag!

Undersøkelsen er definert som anonym. Det betyr at vi ikke samler inn personlige opplysninger om deg. Spørsmålene ber ikke om informasjon som gjør deg gjenkjennelig.

Del 1: Du vil først få noen spørsmål knyttet til hvordan du bruker engelsk i din studiehverdag

Dersom det er stor variasjon i språkbruk avhengig av semester eller emne, kan du gjerne ta utgangspunkt i nåværende semester.

1. Hva anser du som hovedspråket i ditt studieprogram?

- Norsk.
- Engelsk.
- Annet.
- Vet ikke.

2. Hvor stor del av pensumet på ditt studieprogram er på engelsk?

- Alt.
- Mer enn halvparten.
- Omtrent halvparten.
- Under halvparten.
- Ingenting.

3. Hvor stor del av undervisningen (forelesninger, seminarer ol.) på ditt studieprogram foregår på engelsk?

- Alt.
- Mer enn halvparten.
- Omtrent halvparten.
- Under halvparten.
- Ingenting.

4. Hvilket språk svarer du vanligvis eksamen på?

- Norsk.
- Engelsk.
- Det kommer an på emnet.
- Annet.

5a. Kryss av for hvilke av følgende situasjoner du bruker engelsk.

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Kollokviegrupper.
- Oppgaveskriving.
- Notater til eget bruk.
- Kommunikasjon med forelesere eller andre ansatte.
- Kommunikasjon med medstudenter.
- Gruppearbeid.
- Annet.

5b. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

ⓘ Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «5a. Kryss av for hvilke av følgende situasjoner du bruker engelsk.»

6a. Hvilket språk har du skrevet/planlegger du å skrive bacheloroppgave på?

- Norsk.
- Engelsk.
- Annet.
- Vet ikke / ikke aktuelt.

6b. Hvorfor valgte/velger du å skrive bacheloroppgaven på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Engelsk.» er valgt i spørsmålet «6a. Hvilket språk har du skrevet/planlegger du å skrive bacheloroppgave på?»

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Undervisningen/pensumet er på engelsk.
- Jeg har bedre engelskkompetanse enn norskkompetanse.
- Det er forventet på mitt studieprogram.
- Alle andre gjør det.
- Det er mer prestisje å skrive på engelsk.
- Man får bedre karakter av å skrive på engelsk.
- Jeg ønsker at den skal kunne leses av ikke-norskspråklige.
- Jeg ønsker å gå videre innenfor forskning, og der foregår alt på engelsk uansett.
- Veileder min kan ikke norsk.
- Annet.

6c. Du har krysset av for "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «6b. Hvorfor valgte/velger du å skrive bacheloroppgaven på engelsk?»

7a. Hvilket språk har du skrevet/planlegger du å skrive masteroppgave på?

- Norsk.
- Engelsk.
- Andre språk.
- Vet ikke / ikke aktuelt.

7b. Hvilket?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre språk.» er valgt i spørsmålet «7a. Hvilket språk har du skrevet/planlegger du å skrive masteroppgave på?»

7c. Hvorfor valgte/velger du å skrive masteroppgave på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Engelsk.» er valgt i spørsmålet «7a. Hvilket språk har du skrevet/planlegger du å skrive masteroppgave på?»

Det er mulig å krysse av flere alternativer.

- Undervisningen/pensumet er på engelsk.
- Jeg har bedre engelskkompetanse enn norskkompetanse.
- Det er forventet på mitt studieprogram.
- Alle andre gjør det.
- Det er mer prestisje å skrive på engelsk.
- Man får bedre karakter hvis man skriver på engelsk.
- Jeg ønsker at den skal kunne leses av ikke-norskspråklige.
- Jeg ønsker å gå videre innenfor forskning, og der foregår alt på engelsk uansett.
- Veilederen min kan ikke norsk.
- Annet.

7d. Du har krysset av for "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «7c. Hvorfor valgte/velger du å skrive masteroppgave på engelsk?»

8a. Hender det du har problemer med å få med deg innholdet når forelesningen er på engelsk?

- Ja.
- Av og til.
- Nei.
- Ingen mening.

8b. Hvis ja, eller av og til. Utdyp gjerne svaret her.

1 Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «8a. Hender det du har problemer med å få med deg innholdet når forelesningen er på engelsk?»

9a. Hender det du har problemer med å få med deg innholdet når pensumet er på engelsk?

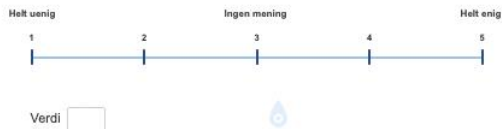
- Ja.
- Av og til.
- Nei.
- Ingen mening.

9b. Hvis ja eller av og til, utdyp gjerne svaret her.

1 Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «9a. Hender det du har problemer med å få med deg innholdet når pensumet er på engelsk?»

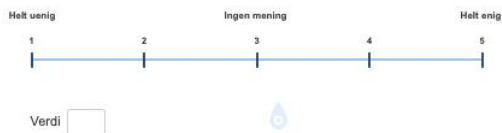
Del 2: I denne delen skal du ta stilling til en rekke påstander om engelsk i utdanning. Gjerne begrunn svaret dine der du ønsker.

10a. Jeg synes for stor del av undervisningen på mitt studieprogram foregår på engelsk.

10b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

11a. Jeg synes at en for stor del av pensumet på mitt studieprogram er på engelsk.

11b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

12a. Jeg synes det er mer krevende å delta i undervisning på engelsk enn i undervisning på norsk

12b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

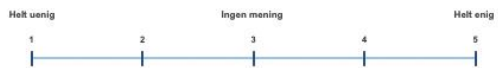
13a. På bachelornivå bør undervisning i hovedsak foregå på norsk.

Verdi

13b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

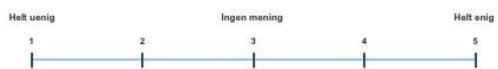
14a. På masternivå bør undervisning i hovedsak foregå på norsk.

Verdi

14b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

15a. Jeg føler et press til å skrive bachelor på engelsk.

Verdi

15b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

16a. Jeg føler et press til å skrive master på engelsk.

Verdi

16b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

17a. Jeg hadde foretrukket å ta hele utdanningen min på engelsk.

Verdi

17b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

18. Jeg hadde tilstrekkelige engelskkunnskaper da jeg begynte å studere.

19a. Ønsker du deg tiltak som kan lette arbeid med engelsk på studieprogrammet ditt?

- Ja.
- Nei.
- Kanskje.

19b. Hvilke tiltak ønsker du deg for å lette arbeid med engelsk på studieprogrammet ditt?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Kanskje» eller «Ja.» er valgt i spørsmålet «19a. Ønsker du deg tiltak som kan lette arbeid med engelsk på studieprogrammet ditt?»

- Mer engelsk i videregående skole.
- Innføringskurs i akademisk engelsk på lærestedet.
- Mer fokus på språk gjennom studiet.
- Vet ikke.
- Annet.

19c. Du har krysset for "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «19b. Hvilke tiltak ønsker du deg for å lette arbeid med engelsk på studieprogrammet ditt?»

20a. I hvilken grad har undervisningsspråket påvirket dine valg av emner?

20b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

Del 3: Her får du spørsmål som handler generelt om engelskbruk i samfunnet.

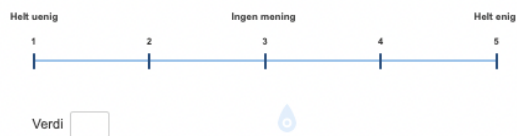
21a. Hender det du husker det engelske ordet for noe og ikke det norske?

- Ofte.
- Av og til.
- Sjelden.
- Aldri.
- Vet ikke.

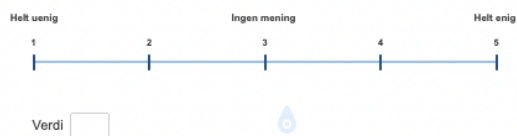
21b. Kan du komme med noen eksempler?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ofte.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «21a. Hender det du husker det engelske ordet for noe og ikke det norske?»

22. Ta stilling til følgende påstand: Det brukes for mye engelsk i det norske samfunnet i dag

23. Ta stilling til følgende påstand: Det engelske språket gir et positivt bidrag til norsk språk.

24. Ta stilling til følgende påstand: Det engelske språket ødelegger det norske språket

Verdi

Del 4: Bakgrunnsinformasjon.

Kjønn.

- Mann.
- Kvinne.
- Annet / ønsker ikke oppg.

Alder.

- Under 20
- 20-25
- 26-30
- 31-35
- 36-40
- Over 40

I hvilket fylket studerer du?

Velg ...

Hva slags type studieprogram er du student ved?

- Enkeltemner.
- Årsenhet.
- Bachelorprogram.
- Masterprogram.
- Profesjonsstudium.
- Etter- eller videreutdanning.
- Annet.

Antall studieår fullført.

- Under 1
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 eller mer

Fagområde.

Velg ...

Du svarte "annet", gjerne spesifiser her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet» er valgt i spørsmålet «Fagområde.»

Hvor god synes du selv at du er i engelsk?

	Dårlig	Litt dårlig	Helt passe	Litt god.	God.
Å skrive.	☐	☐	☐	☐	☐
Å snakke.	☐	☐	☐	☐	☐
Å lese.	☐	☐	☐	☐	☐
Å forstå.	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor fant du denne undersøkelsen?

- Sosiale medier (facebook, instagram, diskusjonsforum e.l.).
- Lærested.
- Jobb.
- Venn/familie/bekjent.
- Annet.

Hva synes du om denne undersøkelsen?

Takk for ditt bidrag!

Denne undersøkelsen skal gi datagrunnlag for en 30-poengs masteroppgave i nordisk språk ved Universitetet i Oslo.

Ved spørsmål, kontakt sarahbor@student.uv.uio.no

Vedlegg 2: Spørreskjema til ansatte

Engelsk i akademia

Det meste av forskning publiseres nå på engelsk. Rekordmange skriver masteroppgaven sin på engelsk og engelskspråklige emnetilbud øker. Samtidig vil regjeringen styrke norsk fagspråk. Denne undersøkelsen er rettet mot ansatte som er norskspråklige (i større eller mindre grad). Vi ønsker å finne ut av hvilke holdninger de ansatte ved norske utdanningsinstitusjoner har til bruken av engelsk i akademia.

Denne undersøkelsen tar ca. 5-15 minutter å gjennomføre.

Takk for ditt bidrag!

Undersøkelsen er definert som anonym. Det betyr at vi ikke samler inn personlige opplysninger om deg. Spørsmålene ber ikke om informasjon som gjør deg gjenkjennelig.

Først ønsker vi å vite noe om din språkbakgrunn.

Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?

Ja.

Nei.

Annet.

Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

Del 1: I denne delen skal du svare på noen spørsmål knyttet til bruk av engelsk på arbeidsplassen.

1. Hvordan er din språklige hverdag på arbeidsplassen når det gjelder bruk av engelsk og norsk?

Jeg bruker kun norsk.

Jeg bruker mer norsk enn engelsk.

Jeg bruker kun engelsk.

Jeg bruker mer engelsk enn norsk.

Jeg bruker engelsk og norsk omtrent like mye.

Jeg bruker et annet/andre språk.

Vet ikke.

2. I hvilke situasjoner bruker du engelsk på arbeidsplassen?

Det er mulig å velge flere alternativer.

Jeg bruker engelsk i undervisning.

Jeg bruker engelsk i veiledning.

Jeg bruker engelsk i publisering av vitenskapelig artikler.

Jeg bruker engelsk i arrangering av møter.

Jeg bruker engelsk i skriftlig formell kommunikasjon med kollegaer.

Jeg bruker engelsk i muntlig formell kommunikasjon med kollegaer.

Jeg bruker engelsk i uformell prat med kollegaer.

Jeg bruker kun norsk på arbeidsplassen.

Annet.

2b. Hvor ofte bruker du engelsk når du arrangerer møter på jobben?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Jeg bruker engelsk i arrangering av møter.» er valgt i spørsmålet «2. I hvilke situasjoner bruker du engelsk på arbeidsplassen?»

- Alltid.
- Ofte.
- Av og til.
- Sjelden.
- Aldri.

2c. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «2. I hvilke situasjoner bruker du engelsk på arbeidsplassen?»

3. Samarbeider du med kollegaer som ikke kan norsk?

- Ja.
- Nei.
- Ønsker ikke svare.

3b. Synes du det er utfordrende å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «3. Samarbeider du med kollegaer som ikke kan norsk?»

- Ja.
- Av og til.
- Nei.
- Ønsker ikke svare.

3c. I samarbeid med kollegaer som ikke kan norsk, kan følgende være utfordrende:

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «3b. Synes du det er utfordrende å samarbeide med kollegaer som ikke kan norsk?»

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Å uttrykke meg presist faglig på engelsk i en muntlig sammenheng.
- Å uttrykke meg presist faglig på engelsk i en skriftlig sammenheng.
- At jeg får ekstra arbeid i forbindelse med retting/vurdering.
- At vi ikke deler ikke samme innsikt om det norske samfunnet.
- Uformell prat på engelsk.
- Annet.

3d. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «3c. I samarbeid med kollegaer som ikke kan norsk, kan følgende være utfordrende:»

Del 2: I denne delen skal du svare på noen spørsmål knyttet til publisering av forskning.

4. Hvilke språk bruker du i vitenskapelige publiseringer?

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Norsk.
- Engelsk.
- Andre språk.

5. Hvor ofte bruker du engelsk i vitenskapelige publiseringer?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

- Alltid.
- Ofte.
- Av og til.
- Sjelden.
- Aldri.

6. Synes du det kan være utfordrende å publisere forskning på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

- Ja.
- Av og til.
- Nei.

6b. Hva synes du er utfordrende ved å publisere forskning på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «6. Synes du det kan være utfordrende å publisere forskning på engelsk?»

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Det er mer tidkrevende å skrive på engelsk.
- Ordvalg / formuleringer.
- Bearbeiding av innholdet.
- Grammatikk.
- Fagspråk.
- Annet.

6c. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «6b. Hva synes du er utfordrende ved å publisere forskning på engelsk?»

7. Ønsker du tiltak som kan lette arbeidet med vitenskapelig publiseringer på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

- Ja.
- Nei.
- Kanskje.

7b. Hvilke tiltak ønsker du i forbindelse med vitenskapelig publiseringer?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Kanskje.» er valgt i spørsmålet «7. Ønsker du tiltak som kan lette arbeidet med vitenskapelig publiseringer på engelsk?»

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Kurs i akademisk engelsk.
- Økonomiske midler til språkvask.
- Hjelp/midler til innholdsmessig bearbeiding.
- Annet.

7c. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «7b. Hvilke tiltak ønsker du i forbindelse med vitenskapelig publiseringer?»

Del 3: I denne delen får du spørsmål knyttet til bruk av engelsk i undervisning.

8. Hvilke språk bruker du når du underviser?

Det er mulig å velge flere alternativer.

- Norsk.
- Engelsk.
- Andre språk.

8b. Du har svart "andre språk", hvilke(t)?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre språk.» er valgt i spørsmålet «8. Hvilke språk bruker du når du underviser?»

9. Hvor ofte bruker du engelsk når du underviser?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

- Alltid.
- Ofte.
- Av og til.
- Sjelden.
- Aldri.
- Ønsker ikke svare.

9b. Synes du det kan være utfordrende å undervise på engelsk?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Alltid.», «Ofte.», «Av og til.» eller «Sjelden.» er valgt i spørsmålet «9. Hvor ofte bruker du engelsk når du underviser?»

- Ja.
- Av og til.
- Nei.

9c. Hva synes du kan være utfordrende ved å undervise på engelsk?

 Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» eller «Av og til.» er valgt i spørsmålet «9b. Synes du det kan være utfordrende å undervise på engelsk?»

Det er mulig å velge flere alternativer.

Ordvalg / formuleringer.

Engasjere studenter.

Svare på spontane spørsmål.

Annet.

9d. Du har svart "annet", spesifiser gjerne svaret her.

 Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet.» er valgt i spørsmålet «9c. Hva synes du kan være utfordrende ved å undervise på engelsk?»

10. Synes du studentene deltar mindre når undervisningen foregår på engelsk?

Ja.

Av og til.

Nei.

Ikke relevant / vet ikke.

Del 4: I denne delen skal du ta stilling til en rekke påstander om bruk av engelsk på arbeidsplassen og i akademia.

11. En viss prosent av vitenskapelig stillinger som lyses ut ved universiteter og høyskoler i Norge bør forbeholdes norskspråklige.

Vurder utsagnet på en skala fra 1-5, hvor

1 = Helt uenig

2 = Litt uenig

3 = Ingen mening

4 = Litt enig

5 = Helt enig

Verdi

11b. Begrunn gjerne svaret ditt.

12. Kravet om å ha lært norsk to år etter ansettelse er et urealistisk krav med tanke på hvor lang tid det tar å lære et språk på et akademisk nivå.

Kunnskapsdepartementet skriver følgende i tildelingsbrevet til norske universitet og høyskoler for 2022: Når institusjonene ansetter utenlandske forskere og undervisere, skal det stilles krav til opplæring i norsk språk. Regjeringen forventer at institusjonene sørger for norskopplæring av tilsatte som trenger det, og sikrer at norskkompetansen hos de tilsatte er tilstrekkelig til å ivareta norsk fagspråk. Det bør som en hovedregel stilles krav om at ansatte behersker norsk språk innen to år.

Vurder påstanden på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

12b. Begrunn gjerne svaret ditt.

13. Det bør ikke være forskjellig uttelling for å publisere forskning på norsk og engelsk.

Vurder påstanden på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

13b. Begrunn gjerne svaret ditt her.

14. På bachelornivå bør undervisningen i hovedsak skje på norsk.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

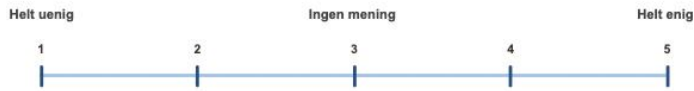

14b. Begrunn gjerne svaret ditt.

15. På masternivå bør undervisningen i hovedsak skje på norsk.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

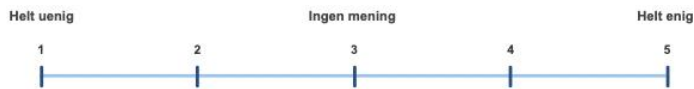

15b. Begrunn gjerne svaret ditt.

16. Jeg synes det brukes for mye engelsk i akademia i dag.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

16b. Begrunn gjerne svaret ditt.

17. Det er bedre om akademia blir enspråklig engelsk.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

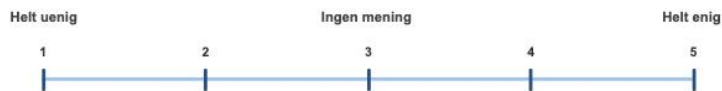

17b. Begrunn gjerne svaret ditt.

18. Jeg er bekymret for utviklingen av norsk fagspråk.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

18b. Begrunn gjerne svaret ditt.

Del 5: I denne delen skal du ta stilling til en rekke påstander om bruk av engelsk i samfunnet for øvrig.

19. Det brukes for mye engelsk i det norske samfunnet i dag.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

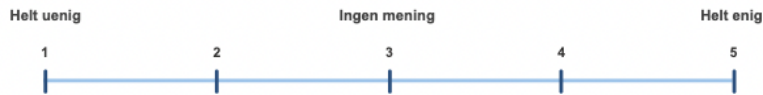

Begrunn gjerne svaret ditt her.

20. Det engelske språket gir et positivt bidrag til norsk språk.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = helt uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = helt enig

Verdi

Begrunn gjerne svaret ditt her.

21. Det engelske språket ødelegger det norske språket.

Vurder utsagnet på en skala fra 1 til 5, hvor

1 = helt uenig

2 = litt uenig

3 = ingen mening

4 = litt enig

5 = helt enig

Verdi

Begrunn gjerne svaret ditt her.

22. Hender det at du husker det engelske ordet for noe og ikke det norske?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja.» er valgt i spørsmålet «Er du hovedsakelig oppvokst i Norge og/eller har norsk som førstespråk/morsmål?»

Ofte.

Av og til.

Sjelden.

Aldri.

Vet ikke / Ønsker ikke svare.

23. Kan du komme med noen eksempler?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Av og til.» eller «Ofte.» er valgt i spørsmålet «22. Hender det at du husker det engelske ordet for noe og ikke det norske?»

Del 6: Bakgrunnsinformasjon.

Kjønn.

- Kvinne.
- Mann.
- Annet / ønsker ikke oppgi.

Alder.

- 20–29
- 30–39
- 40–49
- 50–59
- 60–69
- Over 70

Fagområde.

Velg ...

I hvilket fylke ligger lærestedet du er ansatt ved?

Dersom du er ansatt ved flere læresteder, krysser du av for hovedsarbeidsgiveren din.

- Oslo.
- Viken.
- Innlandet.
- Vestfold og Telemark.
- Agder.
- Rogaland.
- Vestland.
- Møre og Romsdal.
- Trøndelag.
- Nordland.
- Troms og Finnmark.

Hva synes du om denne undersøkelsen?

Takk for ditt bidrag!

Resultatene av denne spørreundersøkelsen skal gi datagrunnlag for en 30-poengs masteroppgave i nordisk språk ved Universitetet i Oslo.

Spørsmål kan sendes til sarahbor@student.uv.uio.no